

ספר
 שו"ת
ישועות מלכו
 כולל
 תשובות בענינים הנוגעים לד' חלקי הש"ע

כל אלה פרי הגיונו של כ"ק אא"ז מו"ר הרב הגאון המובהק
 יחיד בדורו רשכבה"ג מרנא ורבנא ר' ישראל יהושע
 זצלה"ה מחבר ספר ישועות ישראל קמא אבדק"ק שרענסק.
 גאמבין, ווארקא, פולטוסק, קוטנא ושם חלקת מחוקק ספון
 בן הרב הגדול החריף מו"ה ר' דוד זצלה"ה מפלאצק.

נעתק ומסודר ע"י בנו יחידו אבא מארי הרב הגאון הצדיק החסיד
 האמיתי בקש"ת מו"ה ר' משה פינחס זצלה"ה אבד"ק וויסקיט
 ואח"כ מילא מקום אביו זצלה"ה פה קוטנא.

נערך ונגמר הסידור והוכא לדפוס ע"י נכדו יצחק יהודה חופ"ק קוטנא יצ"ו
 וכעת נדפס שנית בשנת תשי"ח עם הוספות תשובות המחבר מספר "יבין דעת".

S. Goldman - Otzar Hasefarim Inc.

180 Clinton Street

New York 2, N. Y.

HEBREW **ספרים** BOOKS

Established 1919

Printed in U.S.A. by

SAPHROGRAPH COMPANY

194 Elizabeth Street

New York 12, N. Y.

3

והרי עכ"פ יש דבר הולך במחילה ודופן רביעית משא"כ
 כאן, ומה שחידשו דמהני נעילת איזה מינוט. בשבוע אין
 דעמי מזה מזה שנראה שמה שנוטלין על איזה מינוט
 הוא בדומה גדול ונוטלין בשעה שישיים ואין לשם אדם
 לראות בשעה שנוטלים [ובדרכים ודאי דד"מ] וקשה לקרות
 זאת ראוי לנטול [ועיין ח"ס או"ח סי' ל'] :
 כאום ישראל יהושע קורטנא י"ג.

סימן בה

בעזריה"ח יום ב' מ' תרומה א' אדר שנת תרמ"ז פה
 קורטנא.

לכבוד הרב הצאנז הגדול חכם לבב וזך
 הרעיון האבד"ק הרובושרב וכבוד הרבנים
 החריפים בד"צ דק"ק הג"ל.

אחדשו"מ, כ"כ ע"י י"ג הרב החריף מו"ה משה שיחי

בדבר

העירוב אשר הרים סביב לה, אמנם יש בהם
 פלוט פחמות מעשרה, אחר כי בהשבת
 מהרי"ט ח"א סי' ל"ד מזהיר בפשיטות בלחין, כן יש
 להורות כי המג"א לא חלק עליהם צבירה, רק שכתב ויש
 להחמיר והיינו מספיקא ע"כ יש להורות לעת הצורך
 בפשיטות כדברי מהרי"ט בפרט שנהגו כן אחריו כל
 החכמים. שהיו אחריו והגאון בעל נה"מ ובעל בני יעקב
 והגאון המל"מ והכנה"ג חיללה להרהר אחרי הוראה
 בשעת הדחק כי ידוע כי לקולו העירוב מביא ירדי
 עבירות חמורות, והאריכות בזה ללא לורך :

אמנם

הודיעו הרב מו"ה משה כי כי יש שם פרזה
 אחת גדולה שהיא רחבה מעשר אמות והולך
 אל שפת הנהר ואינו מחלקט עשר מהוך ד' אמות, והנה
 במכתבי הקדום שנחתי להרב מו"ה משה שיחי כתבתי
 להמוך גם בזה ע"ד מהרי"ט סי' ל"ד אמנם נחתי אל לבי
 כי מהנמנע שיקל הרב ז"ל. ויחזר מעשר אחר שרות
 רביעית פרוץ הוא לגמרי, וי"ל שגם הרב ז"ל לא המיר
 אלא כשהמים עמוקים עשרה, ואע"ג דקיי"ל ממיא משחינן
 כדקיי"ל בשו"ע סי' שמ"ה סעי' י"ח והרי אין שפת הנהר
 גבוה ממיא י"ט, י"ל כיון דקיי"ל גוד חסיק מחילתא ואין
 המים מבטלין מחילה נחשב כאלו המחילות עולין למעלה
 י"ט ממים שצננה והוי מחילה מעליא, וזה דעת ר"מ
 ורשב"ם בעירובין דף י"ב ע"ב צ"ה דאית לה גידווי
 והגם שהמים הם כרמלית לא מקרי פרוץ לגבי חצר כיון
 דעמוקים עשרה ומותר בחצר לנטול, אע"ג דאסיר למלאות
 המים בחצר דאסור לנטול מכרמלית לחצר, וי"ל שכן גם
 כן דעת הרמב"ם ז"ל בפ' ט"ו מה' שבת הי"א ויהי י"ב
 עיי"ש בלח"מ שהקשה בזה הפירוש יותר מ' אמות הא"ך
 מותר בשני פסין כ"ש, אמנם לפעמ"ד צרור שגם דעת
 הרמב"ם ז"ל בעמוקין י', מדע' שהרי הרמב"ם ז"ל עירב
 דין לשון ים הנכנס לחצר עם דין אמת המים הנכנס
 לחצר כמש"כ הראב"ד בהשגות והרי דין אמת המים
 כתב הראב"ד ז"ל דאיידי בעמוקין עשרה אי"כ יגיד עליו
 רישו דגם בהאי דלשון ים כשהמים עמוקין עשרה :

אמנם

בזה חולקים הסו"ם על הרמב"ם דהם ז"ל לא
 מלכדי לבי פסין דס"ל דהא דאמרינן צ"ה י"ב
 דאית לה גידווי היינו שיש מחילה ואע"ג שאין המחילה
 גבוה מן המים י' טפחים וממים יש לו דין כרמלית מ"מ
 שרי מטעם שכתבתי, אבל לדעת הרמב"ם ז"ל הא
 דאמרינן בש"ם דאית לי' גידווי היינו פסין גבוהין
 י' דכיון דכרמלית ממיא משחינן ונפרץ החצר לאויר
 הכרמלית נריך להיות היכר עכ"פ בפסין אי"כ צביון דיון
 אם המים עמוקין עשרה והפירוש יותר מעשרה אמות

לרעת הסו"ם, וכן לרעת הראב"ד שרי לנטול, אבל לדעת
 הרמב"ם ז"ל נריך ב' פסין, ופשוט כי לפי מה שאמר לי
 הרב מו"ה משה שיחי כי הפירוש שהיא רחבה יותר מעשר
 אמות הרים סביב לה, אלא שמלך רוח רביעיית פירוש
 למים אין ההרים סביב לפירוש מדויק כפסין שהרי הוא
 למחילה ואריכות שני פסין כ"ש, וזה אפשר לחקן בקל
 לעשות שני לחין ושהיו בשני אדוים, אמנם כ"ז כשהמים
 עמוקים י'. אבל כשאין המים עמוקים עשרה אין ידון
 כלל למחילה, וי"ל שאם בחוך ד"א סמוך לשפת הנהר
 עמוקין עשרה ג"כ מקרי מחילה שהרי זה כחל המחלקט
 עשרה מהוך ד"א, וזה יוכל להחזיר בקל אם ספינה
 עוברת ומהלכת בחוך ד' אמות סמוך לשפת הנהר,
 וכבר ידוע מש"כ האחרונים בשם הראב"ד דגם ספינות
 קטנות גמירי דאין מהלכות בפחות מ' והיינו אמנע
 הספינה לא מורשה ע"י שבת קי' : אבל אין להקל אם
 עמוק עשרה סמוך ל' אמות כמש"כ המג"א סי' שס"ג
 ס"ק ל"א דז"א דדוקא כשהמים רמוק מן העיר פחות
 מעשר אמות כיון שהמים עמוקים י' ונחשב כמחילה
 רביעית אי"כ מה שהיא פחות מעשר אמות נחשב כפרזה
 פחות מ"א ושרי, אבל כשאין עמוק י' פחות מ"א כיון
 דמים גידוים ככרמלית מה צדק שיש באלמנע הנהר
 מחילה מ"מ נפרץ למים שהוא כרמלית ציומר מעשר
 ודוקא בפחות מ"א דהו"ל כחל המחלקט. עשרה מהוך
 ד"א, ידוע כשהולך מיבשה לנהר מחיל לשפע והו"ל
 מחילה ע"ג הנהר גודו חסיק מחילתא וכמש"כ, וכו' דמש"כ
 המג"א בס' שמה"ס ס"ק י"ד בשם הרא"ש דאם יש מקום
 צ"ס עמוק י' ורחב ד' ידון כה"י והוא משבת דף י'
 ע"א והביא כן בשם ספר יראים, אמנם לא קיי"ל כן
 כנזכר בחי' רשב"א וכ"ד הרמב"ם ז"ל ורוב פוסקים,
 ודוקא בעמוק עשרה על שפת הנהר נחשב למחילה על
 היבשה כמש"כ :

ידרכס הדו"ש ישראל יהושע קורטנא.

סימן כו

ב"ה ח' מר חשוון תרנ"א לפ"ק.

לכבוד י"ג הרב הגדול מו"ה אלימלך
 שמעון גר"י אבד"ק חיראב בגאליציע.

מכתבו

הגענו, וע"ד אשר דרש במקום שהמסילת
 הברזל הולך מעיר לעיר והוא יורד באורך
 כמה מואות פרחות אפשר שמקרי ס'. רבוא מלוין כיון
 שנמסר הדרך לכל מי שירצה ליטע בדרך, והוא ובאורך
 הדרך מלוין ס'. רבוא, ידירי מחילה נריך אני להודיע כי
 הדרך ודאי לא מקרי רה"ר מאחר שהאנשים יושבים בחוך
 עגלות מכובדים צד' דפנות ומקרה, ופשוט שזה רה"ר
 גמורה ואפי' כרמלית לא מקרי, ואם היות כי הדרך
 כשבאין לצאהנהו"ף יש לו ב' מחילות גמורות ושתי מחילות
 פרוטות באלמנע כאורך רה"ר מ"מ בשביל זה לא נשתנה
 הדין משנות קדם שהי' כל דרך המלך בלא מסילת
 הברזל ואעפ"כ לא מקרי רה"ר לדעת רבים וכדומה
 נקטינן, ובאמת בש"ג כתב דהדרכים המפולטין לעיירות
 מקרי רה"ר ולא צעיון שיהי' ס"ד צוקעין צו בכל יום
 וכ"כ בחי' הריטוב"א וכבר הרגישו בזה גדולי הדור
 שלפנינו, אמנם בחי' כתבתי שהרמב"ן בפ' במה אשה עשה
 פליגות עם בעל התרומות במה שאמר שבו"ה אין רה"ר
 לשי צעיון שיהי' ס"ד צוקעין, והטו"ט דברים כנגדו
 ובחי' לעירובין דף כ"ט כתב ושאל דעת הראשונים
 דאסרטיא שהיא כבושה מון לעיירות והולטין ממנה למדינה
 עד סוף העולם אין מוקדקין בה צביון ס"ר דהא דכ"ט
 היא

היא אבל בחוך העיר
 דומיא להגלי מדבר,
 דכוננו דוקא בעיר
 שהרי לרין כרה"ר
 לרבים כדמוכח בעירו
 דרך ורה"ר מפסיק
 הה"ר בעי דרך ורשו
 לה"ס דרך לילך לא מ
 וכבר האריכו בזה ה
 צ"ט ודף כ"ג וזה
 לחלק בין אסרטיא
 מעיר לעיר ומדינה
 ט"ו בס' רבוא דה
 שולטת צו יוד כ"ט
 מבוחר כמש"כ, וכי
 ופירושים שאלו להיות
 וכו' שגרעת הרמב"ם
 ופ"ה מוקים ודאי
 הקמ"ח שכתב בס'
 מטעמה ה"ב מילין
 מילין האורחא
 הרמב"ם דגם נראה
 פה"ק אבל בפירוש
 ודל הפירוש אלפ"ה
 המג"א בפ"ה הקפ"ו
 רב"ט מילין דלא הו"ל
 מילין, הו"ל דאורחא
 והא דנח"ל לכתב ה"ה"ל
 וה"ה בפחות מ"מ
 לפ"ה מילין שהו"ל מן
 פ"ה הו"ל רה"ר וי"ל
 ה"ה בזה"ל הוא דון
 לא בדרך שמחין לע
 דלחן חמומין מ"ה
 דלמעלה מ' אין רה
 כי נראה נמי יש חס
 דאורייתא כיון דלחין ו
 י"מ בעקר גופו מקרי
 קו"ל בשבת דף
 ידירו יש

ב"ה י"ג מר חשו
 כבוד ידידי
 אלימלך שכ

מכתבו השני קו
 דברי נ
 עליו מסילת הברזל ו
 מקרי רה"ר יען כי
 המה מוקפים בעגלו
 רה"ר גמור לכל הפו
 ל"מ רה"ר, ועמה צו
 דכל שהדרך ממסר ו
 צו כחמת אע"פ שה
 כזמנו של זה ואין ש

(א) עיין עירובין ו

4

הוא אבל בחוץ העיר אין טעם לה"ר עד שיהי ס"ר בעיר דומיא לדגלי מוצר, והנה בארתי במ"א [ע"ן לעיל כ"ג] דמונתו דוקא בעיר שהיא רה"י כל שאין ס"ר בוקטין בו שהרי לר"ן כה"ר בעינין שיהא רשות לרבים וגם דרך לרבים כדמוכח בעירובין דף כ"ב דקתני במתניתין אם הי' דרך ורה"ר מפסיק קתני דרך וקתני רשות אלמא דלהוי רה"ר בעי' דרך ורשות, אבל כשאין להם רשות אע"פ שיש להם דרך לילך לא מקרי רה"ר אלא כהלך השומעין דמיה, וכבר האריכו בזה הרמב"ן והריטב"א והה"מ בעירובין דף כ"ט ודף כ"ג וזה שדקדק הרמב"ן בעירובין דף כ"ט לחלק בין איסוריה שהיא כבושה הו"ן לעיל והולכין ממנה מעיר לעיר וממדינה למדינה עד סוף העולם אין מדקדקין עלי' ב"ה רבוא דהא דכ"ע היא הכוונה שרשות הכל שולטת בו ויד כ"ע שוין בו לבין שהוא בחוץ העיר, וזה מובאר במש"כ, וכיון שרבים חולקים ע"ד רש"י ובה"ג וסבורים שא"ל לרשות ס' רבוא אלא שנהגו כרש"י ובה"ג וכיון שלדעת הרמב"ן בדרך מפולש שמחוץ לעיר גם רש"י ובה"ג מורים ור"י יש להחמיר, ובה"ג ניחא נמי דעת הרמ"א שכתב בס"י ת"ד בספק אם יש חומות למעלה מעשרה דב"ב מילין מחמירין לפ"ד הסוברין דחומות י"ב מילין דאורייתא, ולכאורה קשה דהא מבואר בדברי הרמב"ם דגם למ"ד חומות י"ב מילין דאורייתא דוקא ברה"ר אבל בכרמלים לר"ה הוא מדרבנן והרי דעת הרב ז"ל דהאידנא ליכא רה"ר, וכן קשה ע"ד הלבוש הביאו המג"א בס"י תקפ"ו דאסור לומר לנכרי להביא שופר דרך י"ב מילין ללא הוי שבות ודעוהו לעת הסוברין ד"ב מילין הי' דאורייתא וקשה הא לא הוי אלא ברה"ר והאידנא ליכא רה"ר, אמנם למש"כ דדוקא בעיר לא הוי רה"ר בפחות מו"ס"ר כמו לענין חומות אבל בדרך שמחוץ לעיר כיון שהוא מוקף לאנשי המדינה ש"ד כולם שוין בו לר"ה הוי רה"ר, וי"ל לנו מזה שכל הקילות שהקילו דאין רה"ר בזה"ו הוא דוקא בעיר שמוחזקת להם לכמה דברים לא בדרך שמחוץ לעיר, וא"ל ע"ד רמ"א בס"י ת"ד כיון דאין חומות מדי"ת אלא במקום שהוא רה"ר הא קי"ל דלמעלה מ"ו אין רה"ר אי"כ למה החמיר למעלה מ"ו הא כי ניחא נמי יש חומות למעלה מ"ו מ"מ אין בו איסור דאורייתא כיון דאין רה"ר למעלה מ"ו, ויש לומר דמ"מ יש כ"מ בעקר גופו מקרקע והלך י"ב מילין ע"י קפילה דהא קי"ל בשב"ה דף ו' זרק למעלה מ"ו חייב עיי"ש:

ידו ישראל יהושע מופ"ק קושנא.

סימן כו

ב"ה י"ג מר חשון תרנ"א לפ"ק.

כבוד ידידי המה"ג חר"ף ובקי מו"ה אלימלך שבעון שיחי' אבד"ק חירוב בנא"יציען.

מכתבו השני קבלתי לנכון ביום אמואל והנה עיקר דברי במכתבי הקדום הי' כי הדרך הכולך עליו מסילת הברזל אע"פ שנוסעין עליו כמה אנשים לא מקרי רה"ר. וכן כי האנשים הנוסעים על מסילת הברזל כמה מוקפים בעגלות שיש להם ד' מחילות ומקורה שהוא רה"י גמור לכל הפוסקים, לכן ע"י נשיעת האנשים האלו לי"ח רה"ר, ועמה רבוא דבריו שנית ראיתי והבנתי שדעתו דכל שהדרך נמסר לס' רבוא אע"פ שאין נוסעים ובוקטין בו כאחת אע"פ שהם בזמנים מתחלפים וזמנו של זה לא זמנו של זה ואין שכיח כלל שיהי ביום אחד ס"ר בוקטין

(א) ע"ין עירובין ו': וע"ן לעיל ס"י כ"ב, כ"ג.

בו מקרי רה"ר והביא רא"י ע"ז ממש"כ הה"מ פירושין דף ו' ב"ה כ"ד דהעגלות חמתיהן וביניהן רה"ר אע"פ שאין בוקטין בו ס"ר מ"מ על הדרך הוא שכיח, וכן מזה דעירובין דף כ"ב דאמרין דלא אחי רבים ומבטלי מחילה ואפי' עולין במעלות מרוב שפרש"י ז"ל שאין שני יכולים לעבור והלך אפשר שיהי ס"ר בוקטין בכל יום, א"י דא"ל שיהי בכל יום ואפי' אם עוברין מוקלטין ביום אחד ומקלט עוברין בזמן אחד מקרי רה"ר. יד"י, לשון רש"י עירובין דף ו' שכתב ע"ר שמו"ן זה ס' רבוא לא נמשע כלל כפירושו שהרי כתב ע"ר שמו"ן בה ולפי פ"י כ"ת מועלס אינו מנוי בה וגם מפירושו צ"ח ל"ט על מחמתין דעיר של יחיד ועשית של רבים כתב שלא הוי ככתיבין בה תנוד ס"ר נמשע דלר"ך שיהא ככתיבין בה תמיד ס"ר, וכ"כ במכתבי הקדום להשוות קלח דברי הפוסקים דאסרטיא שהוא הדרך המפולש מחוץ לעיר כל שהדרך נמסר לס' רבוא אע"פ שאין ס"ר בוקטין בו מדיר מ"מ נקרא רה"ר אבל פלטיא שהיא בחוץ העיר אע"פ שהיא מוקף מחילות לר"ך. שיהא ס"ר מלו"ן בו תרי, דעיר נחשב כרשות בפי"ע. כמו לענין חומות למ"ד חומות י"ב מיל דאורייתא אלא דבהא מחמירין לפי דש"ס גם אם יש ס"ר מותר להלך בכל המחנה. דומיא לדגלי מדבר דהוי רש"ין. להלך בכל מחנה ישראל ולגלגל הי' אסור והטעם כיון דכל העיר מקרי מקומם לא נאסר אלא דומי' דהתם אבל בחוץ לעיר לא בעינן שיהא ס"ר בוקטין בו תמיד אלא כל שהדרך מיוחד להם ויד כולם שוין בו מקרי רה"ר, ובה"ג לא קשה מהא דעירובין כ"ב דהתם בדרך הוי, אמנם גם לעת הסוברים דגם בדרך לר"ך ס"ר בוקטין ל"ק מהא דעירובין ד"ל כל שרה"ר סובבין אותו מכל ל"ד אע"פ שבמקום אחד אין בוקטין בו לא בטיל רה"ר כע"ן שכתבו הה"מ גבי י"ג חמות (א) ומה"ט ניחא נמי מזה דעגלות, אמנם לדינא איני מוקט עממי לדבר הלכה והרובה להחמיר כדעת הר"י והרמב"ם ז"ל שהשמיעו הא דרה"ר לר"ך. שיהא בוקטין בו ששים רבוא מבווא עליו ברכה:

ידו ישראל יהושע מופ"ק קושנא י"ו.

סימן כח

ב"ה כ"ד למב"י תרמ"ג לפ"ק קושנא.

שוב"ט לכבוד חתני י"ג הרב הגאון הגדול מאר הדור בקש"ת מוה"ר חיים אלעזר ג"י האב"ד קאלי"ש וכעת ברוארשא עש"ז בתי הרבנית תחי' וי"ח שיחיו.

אחד שה"מ הנה בדבר העירוב אחר שלא נודע לי ברור מלכ העירוב ובנין המחילות לא אוכל לכתוב בזה זולת אשר ראיתי בדבר הרב השולל שסמך עמש"כ כ"ת צ"ס נפש מ"ו ב"ה כ"ה להחיר בגשר ללר"ך החלל שמתח הגשר וכו' כ"ת דאע"ג דבעינן מחילה הניכרת מ"מ א"ל שיהא גבוה י' רק שניכר קלח והאר"ך שם בסוגיא דעירובין דף פ"ד בנג הסמוך לרה"ר, הנה סברא זו מזכר ב"ה הריטב"א לעירובין ר"פ כל גנות שהביא שדעת קלח בנג הבולט ממחילות הבית א"ל שיהא ניכר כל הי' טפחים, אמנם אין דעה זו מוסכמת כמבואר שם, והמהתי על כ"ת שלא הביא דברי ריטב"א הללו גם י"ל דהמקילין מודו כאן דלר"ך מחילה גמורה ועיקר סמיכת שלו מכוניא דעירובין לפ"ד ר"ת והרשב"א בארתי דיעבד ב"ה דאין משס רא"י ולאשר

ול אבל לדעת מה שאמר לי זה יותר מעשר רביעית פולחן זמן שהרי הוא ר' לתקן בקל ז' כ"ז כשהמים שרה אין ידון ר' לשפת הנהר כחל המחלקט זל אם ספינה לשפת הנהר, דגם ספינות והיינו אמנע אין להקל אם ג"ח ס"י שס"ג העיר פחות חשב כמחילה נחשב כפרלה וזו מ"ד"א כיון דאמנע הנהר ביותר מעשר עשרה מחוץ לשפת וה"ל וזו דמש"כ אם יש מקום זשבה דף ו' לא קי"ל כן ורוב פוסקים ב מחילה על

קושנא.

י"ב י"צ

ס שהמסילת יורד באורך א מחו"ן כיון שהוא ובאורך י להודיע כי יושבים בחוץ ט שזה רה"י י כי הדרך וסתי מחילות לא נשתנה בלא מסילת בים וכוותיהו שין לעיירות זו בכל יום גדול הדור ה אשה עשה ז אין רה"ר ז ברים כנודו ז הראשונים מנה למדינה דהא דכ"ע יא

5

שאלות ותשובות
בית אפרים

מאת
גאון ישראל ותפארתו, גדול מרבני שמו
רבינו **אפרים זלמן מרגליות** זצוק"ל
מבראד

נדפס לראשונה בחיי המחבר בשנת תקע"ח לפ"ק

ועתה יו"ל במהדורא חדשה ומפוארת
עם הרבה תיקונים והוספות
ע"י המכון להוצאת שו"ת בית אפרים
פעיה"ק ירושלים תובב"א
בשנת ובידו בית אפרים (תשע"א) לפ"ק

סימן רס"ו (ד"ה כחוב בסוף) דצרכב ליכא איסור תחומין משום דאין תחומין למעלה מי, ואם כן אין זה הרכב מצטל מחילות, שהמחילות על למטה מי עשויין, שלמעלה הוא מקום פטור. ואפשר שאף לפי מה שכתב המגן אברהם (שם ס"ק ז) וחולק על הצית יוסף וסבירא ליה דרוכב כמהלך דמי לענין תחומין, דכשהסוס מהלך הוא ליה כאלו הוא מהלך, ויש לומר דהיינו לענין שיחול על האדם עצמו איסור תחומין, אבל לומר שיצטלו המחילות על ידי זה, אפשר כיון דעכ"פ הוא מהלך למעלה מי ששם אין צריך למחילות להוציא מפלל רשות הרבים, לא צטלי מחילות דלמטה מי צהכי. (וכן היושב) ומכל שכן ציושב בקרון, דאף לפי מה שכתב הצית יוסף (שם) לענין תחומין צרחב ד' הוא כארעא סמיכתא, מכל מקום לענין זה פשיטא שאין לומר צו דמצטל מחילות, כיון שיושב בעגלה והעגלה היא רשות היחיד לעצמה, ואף אם העגלה עצמה אינו צבוח י' בלא הגבלים מסתפק המגן אברהם (שם) דשמה היא כרמלית, עיין שם. ואמנם לענין הא דנידון דידן, נראה דבלאו הכי אין לחלק בכך, כיון דמכל מקום מקום שהאדם יושב הוא למעלה מי, ויש לומר דלא מצטלי צהכי מחילות אשר המה למטה מי.

ואם צצבל שעוצרים שם סוסים וצהמות וקרונות טעונות, אין זה קרוי בקיעת רבים לצטל, כדמשמע מההוא דפסי ציראות, וכן צכמה דוכתי דאמרינן דלא דרסי רבים כגון הזמי ויהיגי וצואה (שבת ז). וכיוצא, אע"ג שאין זה מצטל הילוך צהמות ורוכצי סוסים ויושצי קרנות. וכן משמע קצת מההוא דמעלות ומורדות (עירובין כב:), דקרו ליה לא ניחא תשמישמה, אע"פ שהוא דרך סלולה על ידי רכיבה וכהאי גוונא. ולפי זה ממנו נקח לומר דאין צוה רשות הרבים, שאף שהדרך צבוצה וסלולה לרבים לצאת ולצבא שמה, מכל מקום אורח צרגליו לא יצא, ואף כי סוס ורכב ויושצי קרנות, אין זה מצטל מחילות.

וביין שעכ"פ אף לדעת הסוצרים דלא צעינן ס' ריבוא מכל מקום מצרכי עכ"פ רבים צוקעינן, {וכצב כחצתי לעיל (ד"ה ולדברי הגאונים) דלדידהו צ"ע מה שיעור יש לדבר שיהיה קרוי רבים}, והרי אין כאן רבים אשר יעצרו צרגל דרך שם, כי אם מושצי העיר ונלוו עליהם גם קצת מצגי הכפרים הסמוכים צתחומי העיר, וצכהאי גוונא אפשר דכולי עלמא מודים שאין צוה דין אחי רבים ומצטלי מחילות. וסניף גדול הוא למנהג היחור, שסמכו צכמה מקומות על היחור רש"י ז"ל, ומה שכתבתי הוא סניף שיש להחיר אף לדעת החולקים, דלא שכיח דרך הרבים שיהיה על ידי הולכי הרגל, ועל הרוב (נשכים) [נשכחים] מני רגל וצאים אלה צרכב ואלה צסוסים. ואף שעדיין לא נתחוויר לי כל הצורך רק צהשקפה ראשונה, מכל מקום יש לי צוה כדי לצרף לשאר החיריים.

ובי שלבו וקפפו יוכל לעשות לשמי הרמות לכל אחד עמוד מכאן ועמוד מכאן רחב אמה, וצוה ודאי יוכל לצרף גם הנך דעות דאין רשות הרבים צפחות מס' ריבוא. וכן כתב צחליה רצה סימן שמה"ה (ס"ק יד) דלכל הפוסקים יש לסמוך על צצרא זו דאין רשות הרבים פחות מס' ריבוא צמקום שיש עוד גד' להקל. ועיין צריצ"א דף נ"ט (ע"א ד"ה מחני"), אף שכתב דברי החולקים וסיים וכן נראה דצצרים, מכל מקום שוב חזר וכתב מעמה מה שצנראה נכון צמשנתינו דמתניתין כפשוטה דעיר של יחיד נקראת אע"פ כו' ויש צה ס' ריבוא כו', ומשמע שלא נדחה לו שיטת רש"י לגמרי.

[ז] כיון שהרחובות ברשות המלך לא היו רה"ד דאורייתא **וגם** נראה מדבריו (רישב"א ה"ל), שכל שהרחובות ושוקים מסורין ליחיד, אף שיש שם רשות הרבים גמור רחב י"ו ודרך צבוצה לרבים, אין חייצין עליה משום רשות הרבים, וכתב שם וזה לשונו: ומיהו אע"פ שהעירות יש צהם אדנות המלך ומעלין לו מס לא חשיצי כעיר של יחיד כי הסרטיאות ופלטיות לעולם היה לרבים ולא היה המלך ראשי לצנחם לעצמו ולקלקלם שאם לא כן אף צירושלים צומן המלכות אין צה משום רשות הרבים, עכ"ל. ועל פי זה יש לומר, דדווקא דומיא דירושלים דצעה שצצבו וחלקו היו מסורים דצרכים לרבים, כדאמרינן (עירובין כב:) יהושע צוהב ישראל היה היכא דניחא תשמישמה מקרה לרבים, אבל צמדיות אלו שלא היה דרכים אלו מעולם, רק המלך נפשו צוותה ויעש דרכים אלו, וצידו להרוס ולצנחם כחפצו צאשר דצב מלך סלטון. היום עושה כך ולמחר עושה כך, ומעולם לא נמסר לרבים. ועיין צליצ"ש סימן (חק"ז) [חק"ז] טעם היחור קניית רשות מהאדון, כי יודע כי דרך הרבים הוא לעולם לאדון לשנותה כמו שירצה ולתת לצעלי צמים דרך מצד אחר כו', וכתב שטעם זה מספיק להוציא מצתי יהודים למצוי כיון שקנו רשות ממי שהדרכים שלו ויכול לסלק צגי המצוי מן הדרך ההוא ולתת להם דרך מצד אחר כו', וצצרי הט"ז סימן סצ"א (ס"ק א) צ"ע, ועיין צחליה רצה (שם ס"ק ז). ונקיט מיהא לדינא, דצגווי דידן שהמלך הוא שחידש דרכים אלו הרחצים י"ו אמה וצידו לעשות מה שלבו חפץ צצמותו מרחיב וצצמותו מקצר או לסלק הדרך מן העיר ולתת לרבים דרך מצד אחר, ואם כן אין כאן צדרך כזה דין רשות הרבים מדאורייתא.

[ז] רכיבה על סוס ויושב בקרון לא מיקרי רבים לבטל מחיצות

ועוד יש מקום אחי לדון צצבר חדש, שצנראה לענ"ד דהא דאמרינן (ע"י עירובין כב.) שדרך סלולה לרבים צצוקעינן שם עושהו רשות הרבים, לא נאמר אלא צהולכי רגל, אבל לא נכנס בכלל זה הרכב והיושב צקרון. לפי מה שכתב הצית יוסף

Shvadron, Shalom Mordecai
בעזרה"ת

ספר

שאלות ותשובות

מהרש"ם

חלק שלישי

והוא מהדורא תליתאה מתשעה מהדורות המסודרים
תחי העולם בערך שני אלפים ושש מאות
תשובות אשר השבתי לשואלי דבר ד' זו הלכה אני
הצעיר שלום מרדכי הכהן אבד"ס ברעזאן
ומקפנים הייתי אבד"ס פאטס ואבדיק יאולאוויץ
וראב"צ בוטשאטש בעהמ"ס משפט שלום על
החיים ודעת תורה וגילוי דעת על הוי"ד והגהות
ויחידושים על כל השיע א"ח שנדפסו בארץ הגר:

ועתה הוספנו עליהם

- א. השמטות מחלק ראשון, הדפסנו על מקומו בסוף ח"א
- ב. התשובות שנדפסו בספר משפט שלום הדפסנו ג"כ בסוף ח"א.
- ג. מאמרי הדרשות, הדפסנו בסוף חלק ב'.

יצא לאור בשהתדלות נכדי המחבר וצ"ל
ע"י בית מסחר והוצאת ספרים של

יהושע אלי' גראסמן
ניו יורק

הוצאת גראסמן פאבלישינג הויז

Published and Distributed by
E. GROSSMAN'S PUBLISHING HOUSE
75 NORFOLK STREET
NEW YORK 2, N.Y.

8

וחזר אני הכי בחמיק מלינו שאמר דברים שאמרת
 ועית הן צידי עיש טוב עיינהי בחשויה מהלציה
 דף ע"ג ע"ב ורלתי מהצ"ח גם ומה ללא שהוכיח
 מדברי רש"י דל"כא כיסופא ובידה ע"ז דבר שאינו
 חמה ומלאתי בחשויה הרל"ש כלל ס"ב ק"י א' שכתב
 ה"ל דקדקתי ולר הכולל לקללמה והנה כולם מועי"ש
 פה אחד הרצ ר"ש אמר עליי שהי' צנו לעמ"י שיש
 עשירים שלל ה"י צציה המילה וכו' וממה כיסופא
 הוא לעצ"ד כי ה"י מועי"ש לבדך להכניסו צציהו
 וכו' וכה"ג מלינו בחמיק בגמ' שהאמוראים שיני
 צציהם מחמה כיסופא וכו' עכ"ל וכפי הנראה
 כוונתו להכיל וגם לפלא שלל הצ"ח מדברי הש"ך
 וי"ד קוק"י ק"י"א שכתב להרשב"א צמ"צ הוא כונע
 צצ"ר לפי שהוא מיצר ההפ"א יאולי ש"ה"ה שכתב
 נדפס ונחפרכס בעולם ורלתיי בחשויה עה"ג ק"י
 ס"ח צמ"צ ההשו"ב צמ"ש דהרצ נאמן שהגאון צמ"דיה
 הסכים עמו ואף אם יאמרו טונע הוא צצ"ר ללשר
 ומחלה נלה להכריחם לנהוג איסור משום כיסופא
 הוא דלאור ר"י פלפול ארוך בחשויה ולצ"ח צענין
 הפמיכות מ"מ הא ה"י מלחא דעלי"ג ורלתיי ציציות
 ע"ז הא שמואל וצ"ד קיים ולכ"ע נאמן עיש ועי"ע
 בחשויה צצ"ח חל"ע ק"י ל"ט שהעיר לענין נאמנות
 הרצ אחר הגע ובקוק"י ק"ה אוח י"א העיר ע"ד הצ"ש
 כק"י הטי"ג והילק ג"כ צין דין דחלי"א צצ"ר וצין
 עדות והצ"ח מדברי ונהר"ב"ל צזה עיש — וע'
 בחשויה מהר"ם ויכ"ן ק"י פ"ז שרוא חל"י העה"ג שם
 צמ"ש דמוח עשה להחזיק דצ"י והצ"ח ג"כ מהחוקי
 דדוקא צנוגע צצ"ר מ"מ צעוצל"א דין אני מחשב
 כללו הוא עלמו טונע צצ"ר להחזיק דצ"י ויחר
 טעוים וכו' עיש ומלתיי צמ"כ"ק שרש קס"ע צין
 הקבלות ששקרו חמ"י פלורין ולח"י העירו שנהגו
 לחוש וכו' וז"ל וכו"ה מ"מ למה לא חשתי על עדותכס
 שהעדתם שכהנו לחוש הל"א חשו' צלדו ההוא דיציות
 ל"ח ח"ה שהי' מוכה וכו' לחסר מעשה יאן שומעין וכו'
 עיש ול"ע מהכ"ל דהא דוקא צנוגע צצ"ר וגם עלי"ג
 ור"ה"ה מ"ש הרצ הכ"ל מדברי ולצ"ח צק"י הפמיכה
 דהיכי דהוכה ח"ח ויש עליו עוררין אינו
 נאמן לדין עוד דה"י כונע משום כיסופא והצ"ח
 רל"י ומחזות כ"א משחמתו לין ועניין וכו' וכו"ה
 צצ"דים חמ"מ ק"י פ' אצל מהר"י"ע צציות חמ"מ
 ק"י ע"ע פ' כהוצ דל"ן דעשה מוכרעת וצמ"ח ק"י
 קל"א החזיק ג"כ צדעה ר"י צ"י רצ ומ"מ צעעשה
 מעשה גם הוא מודה וכו"מ הצ"ח דצ"י ולצ"ח שם
 דף כ"ע דדוקא לדין פקול ולא להעיר ולא נחמד
 להעיר שקר צכוכה הכה ומלתיי ולצ"ח מהא
 דכחצות מוכה דגם צעדות חשוד צכך וה"י כונע
 ועיש צלצ"י"ה דף ע"ג צצ"יכות צמ"ש רל"י מר"ם
 דגם לצדות דין חדש חשוד ללא דמ"מ לא סמך
 ע"ז לדינא ומוכה כדעת ר"מ ועי"ע צמ"ר"ם ח"א
 ק"י י"ד צזה ועי"ע צצ"י"ה חמ"מ ק"י ק"ה אוח ע'
 צזה ומלתיי צצ"י"ה מלל מל"א ק"י מ"י שהצ"ח צמ"ח
 גיעין ע"י ע"ב צצ"ה ח"י וכו' ונראה לר"י כמ"ש
 צירושלתיי דכי אמר ח"י הוא עד שכי נעשה כונע
 צעדותו וכו' כדי שתתקיים עדות חמיתו וכו' דל"ן
 זה כונע צעדות ממש עכ"ל אצל לין ממש רל"י
 דהתם צמ"ח ליכא נגיעה כלל צק"ו עדות הש"י
 כמ"ש שרשב"א שם ועיש צצ"י"ה ופ"מ על הירושלתיי
 וצ"ע צצ"י"ה מ"ה חל"ע ק"י ק"ה וצ"י"ה שם נרשם

צעדות אצל לע"ד צמ"ד שהצ"ר חל"י צעדות עדים
 נמדוכא ע"א חל"י קרוב נאמן להעיר על שמו וע"ז
 סמך המסדר הגע ח"ס חל"י ומחצ"ר צעדים שהעד
 העיר צצ"ק לין צזה זילתוח להחכם כלל וד"י
 וצואר צצ"ח ומהר"ם חל"ע ק"י י"ז לענין חכ"ס
 שאמר דצכה"ג ליכא משום צצ"ר על חכ"ס כלל עיש
 צמ"צ חל"י וז"ל צמ"ד שונה שאקרו ה"י וממה
 שחשצו שחתיכה זו של חל"י וכו' ואין כאן לא זלזול
 של ראשון וכו' עיש וה"י צמ"ד לענין נגיעה (אצל
 כד"י הר"ג מהר"א ז"ל העירכי צזה ומחצות כ"י
 ע"ב וחוקי וחל"י צצ"ס ריע"ח צזה עיש וחצ"ן)
 ובפכ"ט כפי שכתב כח"י כי הרצ הכ"ל קיבל העדוים
 שלל צפ"י צע"ד והעדים חזרו צהן צכוכה פכ"ט
 ויפה כחצ ר"מ דמונ"פ ח"ס צמ"ד ה"י נק גילוי
 מלחא ח"כ גם ר"מ נאמן דמונ"כ מהא דכחצות
 שם דצג"ל"י מלחא נאמנים אחר שחמתו וע"ז צמ"ה
 חש"מ ק"י ק"ה אוח ע' צצ"ס ק"י הוכריע ר"י ח"ס
 אינו עשוי להגלות ודל"י נק דמקחול יוכל להצצ"ר
 גם כונע נאמן וא"ס ה"י עדות גאור ח"כ צמה
 שהעירו שלל צפ"י האשה יכולים לחזור צה"ס ובפכ"ט
 צל"י"ף גט הש"י שס"ר צצ"ס ליב לצ"ד וכצ"ר הצ"ח
 ר"מ דצ"י הר"ם ק"ק צ' וחצ"י ד"ח ח"צ ק"י ק"י
 דגם ח"ס כל צצ"ע קורין צצ"ס מר"ם צצ"ר פעמי"ס
 ללא דלפעמי"ס ע"ל המיעוט קורין שרה וכחצ שרה
 לחוד י"ס להקל ע"ש וגם צצ"ר הצ"ח המוערע דצ"י
 ככה"ג מהר"ע אוח ל"ד צצ"ס מהרל"ש ק"י ל"י
 דצעעה צכ"י חל"י חל"י צצ"י"ה היכ"ר כצ"ר ציעצ"ד ואף
 שהצ"ח צצ"ס הרל"ש להחזיר מ"מ ח"י לאלטרופי
 ובפכ"ט ש"ס כמה גמגומים צענין העדות כוונ שהל"י
 ר"מ לכן הכני וסכים להח"י

סי' הפ"ח

→ להרב הנאון החסיד מ"ה ארימלך שמעון רימארט
 ז"ל אבד"ק היראב.

מכתבו הגיעני ואשר דעם מוננו לסודיעשו מו"ד
 צצ"ר מה שמד"ש צה"א דמונ"כ צל"י"ח
 ק"י שו"ה דצ"ה ליכא רה"ר מ"שם שאין ק"י רצ"ח
 עובדים צכל יוס והעלה ר"מ לין סכוכה ציעצ"ו
 צכל יוס נק שה"י כונק לרצ"ס לילך צכל עת
 המלענד ורלתיי מ"חוקי עירובין ו' ע"א ד"ה כ"ל
 דחמה העגלות ה"י ג"כ רה"ר מ"שם שה"י דרכן
 לל"ח ולצ"ח צלוחו דרך וצול"י לא עגנו ק"י שם
 צכל יוס וצ"ח רל"י מעירובין כ"צ ע"ב צה"א חל
 המחלקט וכו' דמסק דחייבים עלי' משום רה"ר
 ואפי' עולין צצ"ל ואפי' צמעלות צ"ח מרון ומנ"כ
 צצ"י שהוא צצ"ל קלר ועירובין צל"ח ש"ס
 יחד ור"א ציעצ"ו צו ק"י צכל יוס וצוכ"ו סכ"ה
 צכ"י הסוכות דצענין נק שה"י כונק לרצ"ס ועפ"י
 ח"דש דצ"ח שנתחדש מוככח הצח"ל (צל"ח) ורצ"ס
 כ"סעים ומל"י"ה שוב ה"י צכל מ"קוס העייכות
 שצוצר הצל"ח דרך שם כד"ן רה"ר דמונ"כ הזמן
 עובדים ק"י עכש"ד והל"י"ך עוד צצ"חור דצ"י חוקי
 דעירובין הכ"ל.

→ **והנה** צנוק הד"ן ח"ס צו"ה ליכא לין רה"ר חל"י
 בחשויה צ"ח חל"י כ"י ומה שנתקשה שם
 צמ"ש חוקי צצ"ס צה"י ולא נעל"א צצ"ה ורל"ח
 להעמיס צצ"ן צה"י ד"י ח"י מלתיי צכ"י האשכול
 ה' ל"י"ה ק"י ל"א ח"ל חשוכה נגאון מ"י סנפסקה
 לו

9

וכחם חזק אס לענת אס לעקר וכשחכחנו נחזור
 להחיר הנעילה והתקיעה אחי לזולתי למיכר וניסין
 ארתן כמנהגן עכ"ל ולכאורה דברי נפלאו דהא שופר
 ולולב הם מלות הגוף ואינן תלוין בחיך כלל ואילים
 הדברים עתיקין למאי דנזכר בספרי ורש"י ק"פ
 עקב ושמחם אס דברי אף לחצר שהגלו היו מלויים
 צמלות הניחו חפילין לכשיחזרו לא יסיו חדשים
 צעיניהם וגם זה יפלא דהא הם מלות שבגוף וזבחן
 צחיל כמו צאי וצחוי דכ"ז חלק ששי סי שני
 אלפים קריד נחמק זיה ועי צירושלוי רפוי דשביעת
 היא דרית צחוח אהך קרא דמלות שבגוף ניסין
 גם צחיל עיש ואולם צרמין עמית עם כחז חיל
 וכבר כחצתי פי העיני הזה וכו' ולא לין נקומו
 ואולם רוח זה לוי"ט פי אחרי ותעמול הארץ וכו'
 ע"ש שהציר דברי הספרי וציאר דעיקר שלימות
 קיום המלות הוא צחי ולז"א כל הדר צחיל כלאו
 אין לו חלוק עיש צחוק ולפי' אשכח דגם הירושלמי
 והש"ס דילן לא פליגי על הספרי וכיון דזוון הנקדש
 צחי היו דין רה"ר ותקנו שלא יתקעו צבולין בשבת
 שוב גם צח"ז אין לתקוע לכל חיוצ המלות צחיל
 ונשום עשיית לויים כשיחזרו לא"י וכן אין לתקוע
 צעמם שהיו כשיחזרו לא"י יהיו פעולין צמקוס שאין
 צ"ד ועי צמ"ח שוימ מהדיק ס"ח סי ק"א שכשחל
 ג"כ בקוסיא הכיל ודיבר מהא דהוי דבר שנגזר
 צמין ומלבד ויש עם דגם צמנס צמקוס שיש צ"ד
 היו חוקעין אף גם לא הציר חשויו ה"ח סי ק"א
 ו"ו ורש"י צח"א חל"ע סי ו"א דהיכי דומהלה
 היו מלות דבר ליש כלל זה ואין לעקור מילה
 צחנס זה דעת השי"ב שהציר הווי"א סי תקל"ג
 סי"ק ח' ועי צמ"ח גל"י חל"ע סי ק"א חזל לא
 ראה דברי הצ"ח הכיל. ויש צח"ו צמ"ר עוד
 דאם נחזור להחיר הנעילה והתקיעה אחי לזולתי
 הוא כעין מה דק"י"ל דהיי לכולל הפסק גדלוכ"א
 וכתגלגל לדברין אין להקל וכעין ויש מה"א סינן
 קפ"ד צמ"ח דע"ל ציר"ג צמ"ח ר"ד לצדך
 גם העושה"מ מוסר דהוי זלזול לדברין.

ומעשה

אשונה חלחה מה מה שהעלה מעכ"ת
 דהא דכחצו המוסקים דענין שיהיו
 סי"ר עוברין צכל יום דלין סכוונה שיעצבו צכל יום
 אלא שיהי נוסק להם ורלוי לעצור והנה אף
 דמלוי לטון כוח צחוקי סוכה י"ג ע"א ד"ס ח"ה
 וכו' דצורכת לאו דוקא אלא כלומר היתה יכולה
 לצבור וכו' וציננות ל"ז ע"א כ"כ חזיו הראוי
 לצבו וצ"מ ע"ד ע"א משקענו צכצ"ן וכו' אימ"א
 ושראוי לשקען צכצ"ן וצערין י"ד ע"א צפנד"ס
 וכו' רלוי לפנד"ס קח"א וצכחובות כ' ע"ב צבו
 לה ונתמרי דע"ל צוד"א וכו' דמזיא לצוד"א קח"א
 וסם ל"ו ע"א מתי מונחת רלוי לנאן וצמנסות ע'
 ע"צ ומשקקה לא פסקה ממש אלא כיון שהגיע
 זמנה לפדוק וסם ל"ג ע"א רלוי לשי ספי"ן קח"א
 וצ"צ קח"א ע"א רלוי ליש וכו' רלוי לזין וכו'
 ואף דצכחובות ק"י ע"א צמ"א דבני לפרש זה גובה
 רלוי לצבות פד"ק רב"א דזו"ג קח"י י"ל דש"א
 דצח"א היו גובה מוסק חזל ככ"ה דצקח"א לא
 מפד"סין הכי חל"א היכי דמפד"ס הש"ס להד"א דלאו
 דוקא קח"א ויש הכנה לדבר שהיו צכ"ו פ"ב
 מליקוני מוצח הע"ו הציר צמ"ס ונ"ע לפרש ויש
 הרי"ם עם חעפי שכן מוקדשין דהיינו רלוי לביהם
 מוקדשין

לו לילית צדך צצחה אס היא צרה"ר וקוס סי
 צו סי ריצוא צח"א חקור לטלטלם עד שחל"א שבת
 ואי כמלית מותר וכו' עכ"ל וצח"א שצוה נהקרה
 דעתו צוה סקומין להק"ל אחרי שהאזינים שדגריהם
 דברי קבלה פסקו כן [וגם מה שהאריך הצי"א עם
 צדעת ו"ח לפי שצחוקי דף ו' הציר דקשה לרי"ח
 והציר מוכי"ק צוה הכה מל"ח גם צח"א רצח"א
 פי"ע ו"ל חונס ר"ח ז"ל פירש דכל חלו
 שהכשעין מותרין לדין שאין לנו רה"ר גמורה וכו'
 עכ"ל וכ"ה צמסקי קצנו סי ל"ח] ומל"ח צמסקי
 האשכול עם ה"ל עירובין סי ק"ד וז"ל רה"ר הוא
 מוקוס שרצ"ס צקעי וכח"י ע"ו אנה ונפול"ס כולו
 או מנול"ס למחוח מנע"ר לשער ואינו מוקרה והגלון
 כחצ של"כין סי"ר מלויים עם [חל"ו ל"ל מלויין
 עם] דומיא דגב"י מדבר וכו' עכ"ל וז"ל סה"ח סי
 רי"ד והרמול"ת רחצה צמקוס שרצין רגילין חל"א
 ח"ה רחצ"ס ע"ו אנה או אין שולטין זה סי"ר דומיא
 דגב"י מדבר וכו' עכ"ל וצ"י רל"ע ולדין רה"ר
 שלכו הוא כמלית ושרי כמו חל"ר שהרי אין מנול"ס
 מנע"ר לשער צרוח ע"ו אנה וגם לא שלטו זהו
 סי"ר והציר כן צמ"ס ר"ח וסי"ס צצ"ה"ו כמלית
 דינה כחל"ר והן הן הדברים שהוצאו צחוקי שבת
 סי"ד צמ"ס רצ"ו צרוך והוא צעל סה"ח.

וראיתי

צשו"מ ונה"י אסל"ח חל"ח סי פי"ו דאי
 כינח דצוה"ו ליכ"א רה"ר חונ"א אין
 מחירין שופר ולולב צצחה דל"ש גזירה שמה יעצ"נו
 צרה"ר ואין לגזור גל"ג לעקור מלה של חורה
 וציו"ח הישטי קושייתו לפוש"ס חוקי צמגלה וסוכה
 דהא דלא נקט שמה יול"א מנה"י לכה"ר מוסר
 דלפעמים אין עם חיוצ מעלה שלא היתה עקירה
 דאשונה לשם כך וכו' ע"ש וגם כחצו עמול"א דמול"א
 יו"כ קודם הגדלה דחוקעין דהוי רק חיסור דצב"ן
 ע"ש ח"ב צוה"ו דליכ"א רה"ר חונ"א אין חוקעין
 צצחה והעלה דדוקא צוה דמוסקין ילפינן צעין
 דומיא דגב"י מדבר חל"א מנע"ר ד"א הלכח גמירי
 לה לכן לא צעין סי"ר ואף דל"ש ר"ח ור"ן גם
 חיוצ מנע"ר מוסר הול"א חזל הכונ"ס אינו סובר
 כן כע"ש הפנ"ג ולכן נקט הש"ס שמה יעצ"נה
 דכ"ה גם צוה"ו ע"ש וכעין קצרה"ו כי הכפ"ח לטוכה
 ו"ג ציש"ב פי רש"י דהא דמונע"ר חפ"ן מוזית לזי"ח
 ונו"ך להול"א דפסוק היינו רק צהול"א דצעין
 דומיא דמסקן מנ"א"כ צמונע"ר ע"ש חזל לדבריו אין
 יפרנס ויש הפוסקים צדין חכשעין דל"ג צוה"ו
 מוסר דליכ"א רה"ר והרי כל גזירה דלמ"א של"ס
 ומחוי"א הוא מוסר העברה צרה"ר ומל"ח צשו"מ
 צשו"מ רח"ס סי ש"ע וז"ל חל"ח ח"ה פי מורי
 צכ"ס חיסורין הול"א צצחה חכו קומין על שאין
 לנו רה"ר עכ"ל ואין לנו לגזור כ"כ מנע"ר למה
 לא יחיו צ"ד ח"ה החקיעה והלולב צצחה שכל
 עיקרו אינו חסור אלא שמה יול"א או יעצ"נו
 והסי"ב לי וכו' יעלה ע"ה"ד לפי הפסוק שמוסר ח"ס
 אי שיעשה רלוי לעקור מלה וכל יסר"ל חל"א
 צצחה"מ ו"ח כח"ו המלות לעשותן צח"ן צמ"ן
 שיוצ"ן עליו ולחצר מוכן מוסקן הכחצו לכח"מ ידעי
 העת"ס והס רלו לחוק ציו"ח ח"ה השנה כי הוא ה"ס
 עיקר וחיוצ לנו לפיכך כל שאפשר ציו"ח צום קלוקל צמ"ן
 מה עקור ח"פי מלה כי יש כ"ה צ"ד צ"ד מומן
 עז"א ואל"ך כי הכחצו מוסר לחכ"מ לחצר הגלות

לדריי וסוה כמו לריי צמחלה צדיאל. ועכ"פ לריי
 ודאי הוי כן וכמיש האזי הכיל וליכ אלש גס הא
 דמעלות בית מרון ותרע שהני לשיי כל הסוקים
 הכיל צעין צה"ר שיהי רחב נויז אמה והרי
 מעלות בית מרון היו קלרים עד שלא הי אפטר
 לעצור רק אדם יחדי ואיך הייל דין רה"ר וכבר
 הצחתי לשון האשכול צמס גאון ולשון קס"ת דהר"י
 צעין רחב ט"ז אמה וגם ק"ר צוקעין וצעי"כ כמיש
 ולא ארע איך הוה לעמכתיה גס לשי דעוה הא
 דמעלות בית מרון כיון דעכ"פ צעין צה"ר שיהא
 רחב ט"ז אמה ואם חולי דעוה דמחלל קני וכבר
 נחבאר דליתא.

ורכנ לעניד אין סוס הכרת מה לרשות דברי
 הצ"ח וכל עיר שאין מלוי שיעצרו זה ק"ר
 ציוס אי אין לה דין רה"ר וצפרט שאין דרכים של
 מרכבת הצדול רחב ט"ז אמה וגם צעין שיהי הדך
 צעיר מופלט מעצר לשער וליכא.

ש"ר צקי צייע לעירובין דף ו' עיר צחוקי ר"ה
 כילד וכו' שהעלה דרוקא צעיר צעין ק"ר
 צוקעים צבל יוס ולא צדך רה"ר מעיר לעיר ומהי
 היו העגלות רה"ר חמיהן וציהן עיש היעב ועי
 מ"י הרין לשבת ג' עי"צ דל"ה כאן וכו' צמס הכל"ה
 וז"ל איכ אפטר דבארוה זמן אפי' שטר מרדניות
 שהייל דרך לארוה מדרג הוו רה"ר דלשיג דפוסיי
 וצה"ג דל"ה רה"ר אלף של ק"ר לאו דנעין ק"ר
 אלף שיש כאן דרך לסי' כלומר שיהו רגילים לילך
 שם חנשים רבים חדיד כפי' ובאן הרי הוו ש"יכות
 מלויות של ק"ר ואעפ"י שלא היו כולס כאן צדך
 כאחד עכ"ל חבל מרדני הסוקים ל"כ כן.

ל סי' הפ"ט

להרב המאה"ג מ"ה **אלטר שפירא** נ"י אב"ד
 וויקנא בבאקאווינא.

מכתבו הגיעני וע"ד השאלה שהצילו לפני הסו"ב
 לשמות ז' ארוחות ושמתו ששה ומתך הגבלים
 וכל ז' הארוחות וכשמלאוהו שהארוחה שהציעת עדיין
 מ"י אחר שאין שאלה רק על הגבלים ושמתו שהציעת
 וכמעצרו כולס ולא ידעו כלל אם יש שאלה על
 הארוחות עלזן וכבר וחד צ' מהן ועתה נודע לריומ
 והודיע להם וצאו לשאלו על כל הארוחות וכבר
 הביא ר"מ דברי ספי"ד ק"י ק"ח סקי"ה שילד צה"י
 ושעה"מ ללך לברי קצ"ח דהתיבה מ"י ליה מחי"ל
 חבל צמפי"ד סוק"י קי"ט חור צו דלוחא שלימה מ"י
 הוי ר"ל וכיון דצמפ"ה שהי' הנוליה עליהן לא נודע
 האיכור אלף חסי"כ שוב לי"מ ציעול כמיש ספר"ת
 ושפי"ד שם והצי"ח צמס סרצ ומי"ג צמפרו יד"י לסי'
 ק"ח שהצי"ח מתשו' המיוחסות לסמוצין ק"י קפי"ח
 שפסק מה"ס"ס דגם בלא נודע מהני ציעול ויש
 ללך דעתו בלוחא שלימה וריומ כתב שאין צידו
 חסוי המוצין הסה אין צידו ק"י יד"י חבל חסוי
 המוצין הכיל הוצ"ב ציי"ס סוק"י ק"י וכבר האריך
 צצ"ח"ה שער הקצוע ק"י י"צ שאין להם פתרון וגם
 איך למרש דק"ל דמהני ציעול קודם שזודע דליכ
 קוחר למיש צעלמו צמ"י קפי"ג שם (וצצ"ח"ה שם יש
 ט"ס שכתב ומ"י קפי"ה ולא כן סו"ל לעיני) ונדמק
 צצ"ח"ה דבריו שם וצצ"ח"ה ק"י כתב שיש מי
 צמפ"ר רענין ואין ללמוד ממנו ואיכ איפוא לא
 ארע

מוקדעין כתב עלה דרוקא הוא והן אמת דצמ"מ
 פ"ג מעו"מ ה"י צילר מי"ש רמז"ס וכפך היינו
 שראוי ליפך וגם מליכו צמ"מ י"ד ק"י רלי"ד סוק"י
 ר"ה וק"י ק"צ צמ"ש הטור צמ"ה חמחי היינו
 צמ"ה ליהות חמחי וע"ע צמ"מ י"ד ק"י ק"ט ס"ק
 כ"ה ונסי"ך שם וצמ"מ ק"י קלי"ג קק"ז הבי"ח צמס
 קלה טיסקים דמי"ש צעל היינו שהי' ראוי לצעול
 מי"מ כיון דיש למרש צמשיעוה לגה דרוקא אי"ע
 ועוד דצ"ד דנקטו שיהיו עוצרים צבל יוס ודאי
 לאין למרש כן דלענין ראוי אין לשער צבל יוס וגם
 לא הו"ל לקחוס אלף למרש ואף דמלשון קס"ת
 דנקטו שיהי' שולטין שם ק"ר יש קלה סיוע לדברי
 חבל ומלשון ש"פ ל"כ כן והרי צמשי' הגאון הכיל
 נקטו שיש שם ק"ר וכו' וכנראה דלשון קס"ת לאו
 דוקא שהרי דבריו אמורים צחוקי שבת ק"ר ולא
 נכר לשון זה וצמ"מ דצ"ד אין זה צגלר ראוי
 כלל שיעצרו ק"ר ציוס אי ואם כאחד דצמ"מ ח"ו
 זמן יעצרו איכ ח"ו זמן יכתן לזה וגם צעגלות יכתן
 שיעצרו צמ"מ כמה שנים וגם ראו"ס לצוא צקיצון
 כמה אלפים עגלות כמו עם מרכבת הצדול ואין
 הסמך צין זל"ה.

ובגוה הרב כבר יסב על מרובה זו הרב השואל
 צמ"מ צ"ח חל"ה ק"י כ"ו ורלה למרש
 דאין הכוונה שיכנסו ק"ר אלף שיהא מוכן ומוסקר
 ויחוקן לכך שיצואו לשם חנשים וכל העולם והצי"ח
 האריך לדמות דבריו וצי"ח דהא דתחת העגלות ה"י
 רה"ר וכחצו החוקי ומסוס קס"י דרכס לעצור צחוקי
 הדך היינו דביון שהגלים היו סמוכים ומקציבות
 העגלות ה"י מלוי שיצואו חלה מפה וחלה מפה
 והי' שכיח שיעצרו צ"ה אי ק"ר חבל אם אינו
 מלוי כלל שיעצרו ק"ר ציוס אי אף דצמ"מ י"מ
 רבים יעצרו ק"ר איכנו צגלר רה"ר ועי ציעוצ"ח
 עירובין מי"ש צמ"י רמ"י דלכ"ע לא צעין שיהו
 דרים צעיר ק"ר אלף שיהי' הכרכים פחוסים למס
 וסוקומים רגילים הרבה צשווקים גדולים וסו"ל
 רוכלת העומים.

ומיש ר"מ רח"י מהא דמעלות בית מרון הנה
 מלאחי צח"ה ה' עירובין רמ"ב ק"י קבי"ע
 אוח"י אחר שהעלה שם דצעין שיהי' ק"ר צוקעין
 צו והקשה צה"ל דמריך דף כ"ב ע"א דריי ארזי
 מהא דצין הפסין להא דהו"ל צ' צחים והקשה
 דהו"ל לשנויי דרוקא רבים שהם ק"ר מצטלי ומחילחא
 ומש"כ צין הפסין לא עצרו ק"ר ותי' דלענין ציעול
 ומחילוח אפי' איכס ק"ר מצטלי ומחילחא וכן אף
 דלענין רה"ר צעין רחב ט"ז אמה וצין הפסין לא
 ה"י אלף י"ג ושלש אמה אפי"ה בעלו ומחילוח ע"ש
 צלורך ואיכ לפ"י ח"ש הא דמעלות בית מרון שהני
 למעלה ה"י רחב ט"ז אמה וק"ר עוצרין אלף שהי'
 ומקציב מחילה מקום המעלות וכיון דרבים צוקעין
 צו אף דהוי צמחות ומק"ר מי"מ צטלו המחילות
 ומחילחא יש לו דין רה"ר צמפ"ר.

ודין אמה דהמגי"ח סוק"י קפי"ג כתב דאפטר
 דלענין ציעול ומחילות צעין שיהי' ק"ר צוקעין
 חבל לא נאם דברי האז"ל הכיל וחולי קיל להמגי"ח
 דרוקא לריי הוי כן חבל לדין דאין רבים ומצטלי
 מחילה שצדי"ח אף דמחילה ציד"ש גס לדין ומצטלי
 מחילות לשי' החוקי מי"מ צעין דרוקא ק"ר חבל ל"ע
 צמפ"ר סוק"י נראה לדידין ציד"ש רבן מודים

בעזה"ת

ספר

שאלות ותשובות

שבט הלוי

חלק חמישי

תשובות ובירורים
בארבעה חלקי שולחן ערוך
וקונטרס המצוות

זכני בעל הרחמים ובטובו חנני

שמואל הלוי ואזנר

רב אב"ד דעיה"ק

זכרון מאיר - בני ברק

וריש מתיבתא דישיבת חכמי לובלין

מהדורא חדשה בתוספת הערות והשמטות, תיקונים וציונים רבים

שנת תשס"ב לפ"ק

זמני לא באתי לידי תשובה עד היום שאני יושב בחו"ל
 זמן קצר ומעיין בכהנים ובמכובדים הנה עיקר דבריו כמה
 שמשו"ב לכה"ג ר"מ קליין כנים ואמתיות, וגם אנכי עני
 בדעה שאסור לערב כדעה הגלונית הלדוקים של שם.

רק אחת לעיר בדבריו כמה שהעיר הר"מ קליין דכיון דרוב
 העוברים בר"ה עוברים ע"י קארס והקאר עלמו רה"י
 ח"כ אינם גורמים בקיעה ר"ה, וכ"ה דחה בלדק ובאשר דחה
 בפשיטות הרג"מ פיינשטיין שליט"א, אמנם לא הצנתי בדבריו
 מה שגוי"ג בסו"ד בדברי המהרש"ם שגוי"ג במסילה רכבת
 אם יחשב ר"ה, ומציא פעמים בשם המהרש"ם דרכת אינו
 גורם ר"ה כיון שהוא עלמו רה"י, ונדחק כ"י לחלק דשם
 הרכבת רק עובר ואין לו שום שייכות לרה"י, אבל כאן
 דרך הקאר לעמוד ועולים ויורדים על הקאר ויש לו שייכות
 עם הרכבו, ועוד דשם יושב למעלה מו"ד וכאן למטה מו"ד
 וע"כ הגם שרכבת לא חשבו צוקטין כאן יחשב ע"י לצוקטין
 ח"ד.

הנה מה שמחלק דהתם יושב למעלה מו"ד וכאן למטה, הנה
 לכאורה זה הולך בדברי מג"א ס"י רמ"ה ס"ק ז'
 לענין ספינה דבכה"ג למעלה מו"ד כמו למטה כיון דניחא
 השמישתי, ועיין ה"י בדברי ח"ם ה"י כ"י ל"י בענין
 הדאמפף ואגטן דזה, אם לא נחלק בין החומין למעלה מו"ד
 לצקיעה למעלה מו"ד, וכן מה שמחלק כ"י בין רכבת דאין
 לו שייכות לרה"י לבין קאר דיש לו ע"י שעולים ויורדים
 לרי"ך ראי' לחלק דזה.

אבל תימה לי על כ"י בכלל מה ש"י בשם המהרש"ם כ"ה
 הוא מקול ברכבת מטעם דחשב רה"י והכיפך מבוחר
 בהשבת מהרש"ם ח"ג כ"י קפ"ה ששם שאל לו ה"ה"ג השואל
 בענין הרכבות שגורמו רה"י דאורייתא חפ"י דזה"י, והגאון
 מרש"ם דן לדחותו מטעם דאין צוקטין ביום א"י או מטעם
 שאין מסלת הברזל רחב ע"י אמר או מטעם שאין מפולש
 משער לשער וליכא בכה"ג, הנה מכל זה ברור שהמהרש"ם
 מודה דזה שבקיעת הרכבת חשבו בקיעה הגם שהוא רה"י
 והגם שהוא למעלה מו"ד אלא שדן לדחות חומרת השואל
 ממק"א מכלל דרי"ה דע"י אמר וכו', ודברי הישועה מלכו
 שהזכיר לא ראיתי (כי מחוסר ספרים אני כאן) מי"מ לי
 ש"י הגאון י"מ כן אין דבריו מתקבלים, רק כפשיטות
 המהרש"ם דרכבת וה"ה קאר גורמים לבקיעת רכוס בר"ה.
 ולפני שנתיים כשהייתי בצוקולין, הלכתי בגאון ר"מ קליין
 סברתו הנ"ל ומוד הססתי בל"י ומטעם ש"י כ"י
 בתחילה, אבל אמרתי זה בלשון אחרת, דיסוד מוסד דהא
 דילפינן מדין שאינו דומה לדגלי מדבר (ר"ה של מדבר)
 הוא רק כשיש דבר מסביר חסרון בעלם מהות ר"ה, וה"כ
 מני"ל לחייב ע"י כיון שאינו דומה לרה"י של מדבר, וכדאי
 דשבת ה"י ולי"ה ע"א דהמעביר בר"ה מקורה פטור כיון
 שאינו דומה לדגלי מדבר דרי"ה מקורה גורם חסרון בעלם
 רשות הרבים דמקורה דומה לבית, ויש דבר חסרון בעלם
 מהות ר"ה כמו פחות מע"י אמר, ולכן נקטו הרמב"ם
 פ"י"ד ה"א מה"ל שבת צדחא מתתא עם פחות מע"י אמר
 וע"ש, וכן מה שכתבו קתה מהרש"ם דילפינן משם לענין
 דבעינן בקיעת ס"י רצוף שהוא גורם לענין ר"ה וח"א לחייב
 לדעתם בלי זה דומיא לדגלי מדבר, ודבר נחלקו הדעות
 אם בקיעת כל יום ג"כ גורם מרביע להגדיל ענין מהות ר"ה
 וכפשיטות לשון השו"ע ס"י שמי"ה, או כיון דכו"ס נמסר

ובזה מתפרש גם החילת דברי הירושלמי שם דאמר למה
 לא תנא מושיע מחלוקת רע"ק וחכמים והיינו דלרע"ק
 כיון דילפינן זורק ממושיע וזורק רק תולדה ח"כ גם למושיע
 יש תולדה ולמה לא תנא לי במשנתנו משום מחלוקת חכמים
 של רע"ק צדדו דלדידהו אין תולדה למושיע מיכו אם נימא
 דרך זה ע"כ לרי"ך לומר דמושיע ח"כ דאלי"כ שוב יש תולדה
 לתולדה ולגמ' דילן ליתא, או דנימא דילפינן זורק ממושיע
 לא מטעם תולדה דמושיע אלא דדמי לי' ממש וצדד ל"ע
 עדיין (דמי"ש מחריקה תולדה דהולאה).

ד

בענין התולדות דמלאכה הולאה, כגון הכנסה, הושטה,
 מרה"י לרה"י דרך ר"ה, גראה שאינם דומין לשאר
 תולדות דלי"ה מלאכות דמלאכות אחרות כגון מבריק ומרכיב
 תולדה דזורע לקמן ע"ג הוי בעין האז ציסודו דזה תכליתו
 זריעה וזה תכליתו זריעה וכיון דדומה צאיכות המלאכה
 שהיא זריעה נקרא תולדה דידי, משא"כ הולאה דאין המלאכה
 מנד עלטול הולאה אלא מנד שניו הרשות כמש"כ הראשונים
 שנשתנה החפץ מרה"י לרה"י ואם זהו האז ע"כ שיש נד
 וצחינה דזהו עיקר המלאכה בהשנתות דהיינו מרה"י לרה"י
 ויש מקום לחייבו ויהר ח"כ כמה דומה הכנסה או חידך
 תולדות להולאה דהא כאן ח"כ המלאכה היא הולאה
 וצדידהו ליכא ענין זה אלא דמיון בעלמא, לכן אי לאו
 דאשכחן במשכן לא היינו מהייצין בשאר תולדות, אבל
 זריקה תולדה דהולאה דהוא דומה ממש דזה וזה דרך
 הולאה אלא דהו"ונית הפעולה נשתנה לזה לא לרי"ך גילוי
 מיוחד ונתרבה ממילא כמו מבריק ומרכיב תולדה דזורע
 ושאר תולדות דמלאכות. והיינו ע"פ מש"כ מהר"ם לוצקין
 ל"י ע"כ דחפ"י לשיטת הוס' שם דמלכד סברא צעיון עוד
 משכן זה דוקא צבולס לא בצריקה מרה"י לרה"י, והיינו
 דצריקה מרה"י לרה"י כיון דאיכא סברא אלימתא אין למעלה
 ממנה כמו בכה"ח כולה דסברא דאורייתא.

ולפ"ז איכא במלאכה הולאה ב' סוגי תולדות, ונראה דנפ"מ
 לענין ההראה ש"י הוס' ע"ג ע"כ שר"ך להתירו
 התולדה משום ח"כ, דמי"מ גראה דהושטה או הכנסה או
 מרה"י לרה"י דרך ר"ה אי"א להתירו משום ח"כ דהיינו הולאה
 דאינו צדומה ממש, ואינו דומה למשמר תולדה דמקד
 דהוא מקד בתכליתו, ומי"ש דזה קושיה התוס' שהקשו
 דח"כ לרי"ך להתירו תולדה משום ח"כ מי"ע לא קאמר נפ"מ
 זה ריש צ"ק דלכתי קרי ח"כ ותולדה, ולהכיל ח"ש טובא
 דתולדות הולאה אין נפ"מ זה דצד לרי"ך להתירו משום
 התולדה עלמא.

סימן נג

ג' ראה פה אוברנאו ע"י לצרן יצ"ו.
 כבוד ידידינו מת"ר המכובד הרב הגאון הצי' בנש"ק
 המפ' כש"ת מזה"ר חיים אלעזר פרידמאן שליט"א,
 מורה ודאין ומוכה הרבים בעיר ברוקלין יצ"ו.
 אחדשה"ט וש"ת באה"ר.

זה כמה שקבלתי מכתבו הארוך מו"מ בענין האיסור שלה
 לערב חלקים מעיר הגדולה ניו יורק ומחמת קולר

לרבים ושכחו סי רצוה וזוקטין זה בלרוף הזמן שזב
 אין בקיעת סי רצוה בכל יום גורם מכריע לחומר לרעה
 ר"ה ומתחתו ושוב לא ילפין מדגלי מדבר אפי"פ ששם
 כן ה"ה שהיו זוקטין בכל יום.

וביון שכן הכא נדון הקארם שבעצמם צרי"ה עם הנשים
 אינם מגרשים כלום ממתות ואיכות ר"ה, אדרבה
 עוד מוסיפים בזקנתם לענין ע"י שזוכרים זה, פשיטא
 מאד שזה אין מקום למעט מאינו דומה לדגלי מדבר,
 וכך ה"ה סברה הגאון מהרש"ם גם לענין הרכבה, וגם מה
 שדן המהרש"ם שם הוא רק לענין רכבה ההולכה מעיר
 לעיר שאין רק המסלה שהולכה עליו, אבל בהרכבה עיירות
 גדולות שרכבה עירוני הולכה תוך הרכוב על מסלה שצרי"ה
 רחב יותר מפי"א אמה, פשיטא שזה גם רכבה מלערפת
 לגדר ששים רצוה זוקטין זה, אמנם מה שאני מסתפק
 במקומה שהרכבה תלויה על מסילה למעלה באויר, או על
 חבלים, ואינה נוגעת בקרקע ועוברת כך צרי"ה זה י"ל
 דכ"ה"ג שאין הולכה כלל בקרקע אפי"פ שזוקטין צרי"ה אינו
 דומה לדגלי מדבר ועדין ל"ע זה, (ובתנאי שלא יהי לגמרי
 למעלה מעשרה).

וכדמות ראי לכל ה"ל מחשבה הרמזים שהביא צ"י או"ח
 סי רמ"ה צעין הליכה צנברות למעלה מעשרה
 שחמנו לוייל נעו לכתור והרמזים כי שאפי"פ שספק הוא
 בגמי אס יש תחומין למעלה מיר"ד כ"ו ציבשה דאיכה
 איסור החומין דאורייתא אצל צמים שאין שם איסור החומין
 דאורייתא משום שאינו דומה לדגלי מדבר הספק של למעלה
 מעשרה רק ספק דרצון להקל יעשי"ה, והשחא לשיטה זו
 דהרמזים דגם בתחומין צעין דומיא לדגלי מדבר אי"כ
 בל"ה"ה גם ציבשה כו"צ אינו דומה לדגלי מדבר כיון
 שיש צבספינה שהיא רשות צפי"ע ור"ה"י, אלא ע"כ דצפרע
 הזה לא נתמעט מדומיא לדגלי מדבר וע"כ הולך לפטור
 מטעם מים, וע"כ צ"ה בהעמקה תשובה הרמזים דרמזים
 איירי מכל עניני ספינות שהם ודאי ר"ה"י וכן משמע סהימת
 צ"י, וידעתי שיש להרבה ק"ת על הר"ה"י, מ"מ אין זה משנה
 ממה שכתבנו למעלה, הנלענ"ד.

ע"פ ח"ו סי"א, ח"ה סי"ב
 והריני יודו בלוג"ת, מצפה לישועה קרובה

סימן נד

כבוד ידידנו המופלג ה"ג המפורא בתורה ויראה
 וכר כש"ת, מוהר"ר אריה לייב רלבי"ג שליט"א רב
 ודאין בק"ק אמט"ד יצ"ו.
 אחדשה"ס וש"ת.

יקרתו קבלתי ואשר שאל בשאלה השכיחה. שבע"כ יהודי
 משכיר דירות ליהודים וגוים וגם משכיר לכא"ה
 תנור ומקרר להמשך השכירות ומהם מעטליהם שם צ"ל
 עירוצי חרות, וסומכין עלמם על מש"כ הגר"מ פיינשטיין
 צ"י אגרת משה ח"ה סי קמ"א דכלי שכור ציד השוכר
 נחשב כהפיסה יד צע"כ ונעשו כולם כאורחים אלא ומותר
 לטלטל ע"פ המצוה צש"י"ע או"ח סי ש"ע ס"ב דה"ל
 לדעתו דין היתר הפיסה יד, ומע"כ פקפק על הוראה זו
 והדפיס ברור הלכה ככתב עת המאור והוכיח דאין כלי

שכור נחשב הפיסה יד המשכיר להחיר ושאל דעתי העני
 זה הלכה למעשה.

אעבור פרשתי לא בקלוג, וחי יהי אהנו, הגם במשנתנו
 דעירוצין פ"ה ע"כ ר"י יהודה אומר אס יש שם
 הפיסה יד צע"כ אינו אוסר, וכי רש"י אס יש לצע"כ
 מקום צדירתו של זה שנותן שם כליו להלוי, וצנח"ה
 הפיסה יד כגון חזירו של צוויים שהי משכיר צחים
 בחזירו ומרוב כליו נשאר צצחים המושכרים, ובמסקנת
 הגמי חר"י הגה דבי שמואל דבר הניטל צצבה אוסר
 ושאינו ניטל צצבה אינו אוסר, ובחז"י"ע שם מעיקר ס"ל
 דאס יש לו למשכיר רשות להניח כליו מאד דיני ממונות
 כבר נקרא הפיסה יד אפי"פ שהוא דבר המטלטל, וכן אס
 הוא דבר שאינו מטלטל מאד מוקלה או מאד כבדו אפי"פ
 שאין לו רשות נקרא חפ"י, ושוב חזר החז"י"ע מלשון מהר"י"ק
 שצ"י סי ש"ע שמוכה דתרתו צעין שיהי לו רשות,
 וגם שלא יהי צח טלטול, וראיתי להגר"מ פיינשטיין צש"ת
 אגרת משה או"ח סי קמ"א שמתרעם על הח"א כלל ע"ג
 שפסק דצעין תרתו רשות וגם אינו יכול לטלטל וטען הג'
 ה"ל דזה נגד דעת רש"י, והיינו דברי רש"י פ"ן ע"א שכי
 בניטל דאינו חפ"י משום דאי צעי שדי לצראי דמשמע דאין
 לו למשכיר רשות דאי יש לו רשות הרי לא יכול השוכר
 להשליכו לחוץ, ולא ידעתי מה השגה דהא הגאון הזה
 צעלמו הרגיש דלשון רש"י צמנתותו שם פ"ה ע"כ מוכח
 דאיירי ציש לו רשות להניח, אלא שעשה כאלו רש"י סתר
 עצמו, וליד דשניהם אמת דיש לו רשות לצד מהני, וגם
 אינו ניטל גם צלי רשות מהני, אצל אין מה הפיסה על
 הח"א דהא זה צאמה קושית החז"י"ע ובכל זאת נדחק
 דשיטה רש"י דשניהם צעין כיון דכן מפורש במהר"י"ק שהוא
 חצי הפוסקים.

ומש"כ הגאון דאין לפסוק במהר"י"ק ומרדכי, כיון
 שהרמזים והר"ה"ש והטור חולקים שלא הזכירו
 רשות הרי לדודתו צאינו ניטל לצד די אפי"פ שאין לו
 רשות אין לפסוק במהר"י"ק נגד כל הכך פוסקים וכי על
 המ"צ שנמשך אחרי הח"א שאינו נכון כלל, ולדידי זה אינו
 דהא המהר"י"ק שהביא בצי"י סיים שכי"כ רצונו יעקב מקולי
 וכן נראה מלשון הרמזים וטור ח"ה ע"כ, הרי דמהר"י"ק
 עצמו למד כן גם בצדרי הרמזים והטור הסהומים שגם
 הם ס"ל דצעין רשות, וכן משמע לשונם צאמה דהשכיר
 חזירו והניח כלים בכל בית וצית ופשוטו דהניח צרשות
 דע"מ כן השכיר אוסר ואפי"פ צעין גם דבר שאינו מטלטל,
 וכיון שמהר"י"ק כי דכן מתפרש לשון הרמזים והטור והצי
 לא חלק על הבנה זאת והעתיק צש"י"ע כלשון הרמזים והטור
 אי"כ גם דצרו מתפרשים כן, ואיך נמלא מהם שהם חולקים
 על המהר"י"ק כדי לדחותו, אשר המהר"י"ק עצמו כי שאין
 חולקים.

וא"כ פשוט דלודק המ"צ צשע"כ"ל שם אות ח' שכתב לפסוק
 דצעין דמייירי שיש לו רשות להמשכיר, ודלא כצ"ח
 אלא כמו בדרך הראשון שצחז"י"ע דתרתו צעין, אלא כדי
 שלא תקשה הדומק שצחז"י"ע דכיון שהשוכר אין לו רשות
 להוציא כליו מאד דיני ממונות אי"כ מה איכפ"ל שהוא דבר
 המטלטל, ולזה כי צשע"כ"ל שכדי לחי זאת נאמר כהח"א דעל
 המשכיר קאי כדמוכה גם לשון הרמזים דהכל תלוי במשכיר
 וכיון שיכול להוציא כליו צצבה ח"כ חפ"י לאו הפיסה,

אשר צוה ה' את משה את בני ישראל

אלה המצוות אשר צוה ה' את ישראל

ספר

מצוות גדול

חלק ראשון
מצוות לא תעשה

מרבנו ר' משה בן ר' יעקב מקוצי זצ"ל
אחד מרבותינו בעלי התוספות זצ"ל
מוגה ומדויק על פי כתב יד עתיק משנת ה' אלפים נ"ג ליצירה
עם

משנת אברהם

הכולל: באורים פלפולים הערות הארוזת
תקונים ומראית מקומות

בעזרת הזיון לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה
מאת

אברהם אהרן פריים

בהר"י ז"ל

אב"ד ור"מ בטראנסא קנדה
מחבר: ספר 'משנת אברהם' ב' חלקים בענינים כלליים שבהלכה
וספר 'משנת אברהם' על ספר חסידים א' חלקים
וספר 'אמרי אברהם' עה"ת

חלק ראשון

מסומן א' עד ס"ה שבו כלול כל הל"ט מלאכות של הל"ג שבת

טראנסא קנדה

היא דרך כבושה ופליטא גדולה היא מקום השוק שמתקבצים בו ומבואות המפולשות ורחבים שש עשרה אמה אין מוציאין ואין

מ ש נ ת א ב ר ה ם

ואין מכוונתי לסתור תירושו של הגאון ז"ל, אבל מה שלא זכיתי להבין הוא, דאמאי לא הקשה השואל, הלא נעוין שיהיה רחב י"ו אמות, ואם המעלה קצרה כ"כ שאין שני בני אדם יכולים להלך עליה נצת אחת, הלא אינה רחבה אפילו שתי אמות, דהא גזרף צאמתא יתיב, א"כ רחבו של אדם הוא אמה אחת.

ואין לומר דהסוגיא אזלא אלינא דר' יהודה, אבל רצנן צאמת פליגו וסברי דאינה רשות הרבים כדאמרינן התם אלינא דרצנן לא תיעבי לך — הכא דלא ניחא תשימתי לא כל שכן, ואנו כרצנן קימ"ל דמזה הטעם צאמת השמיטו כל הפוסקים דבר זה מהלכה, זה אינו. דהא כל הפלוגתא של רצנן ור"י אינה אלא חי אמרינן אתו רבים ומצטלי מחינתא, דר"י סובר אתו רבים ומצטלו, ורצנן סברו דלא מצטלו, אבל אין ספק דגם ר"י מודה דרבים משמעו ס' רבוא, אבל פחות מס' רבוא, גם רבי יהודה מודה דלא מצטלו מחינתא, וכן נמי מודה דנעוין שיהיה רשות הרבים רחבה ט"ו אמות דילפינן מדגלי מדבר דגזה לא מצינו שום פלוגתא, וא"כ אין יעלה על הדעת דמסילה שאינה רחבה אפילו ג' אמות יהיה דינה כרשות הרבים דאורייתא אפילו לר' יהודה.

והרי"ב"א במקומו הרגיש דנדר וכתב בקצרה, הגם שהמעלות ציית מרון אין בו ט"ו אמות, היינו דוקא המסילה, אבל למעלה יש מקום רחב כמות רה"ר. ולפי דברי הרי"ב"א כל שאלת הגמרא היא אם תייבין משך ר"ה אם מטלטלין ד' אמות למעלה במקום הרחב, והשאלה היא הו"ל ואי אפשר להגיע למעלה לרה"ר אלא א"כ עולין לה נמסילה של ציית מרון דלא ניחא תשימתי — כך הגנתי מדברי הרי"ב"א אם לא שגיתי בכוונתי, אלא שהדברים הללו נריכים ציבור, דהא השאלה נגמרת, אם תייבין עליו משום רה"ר או לא, משמע דקאי על כל אותו תל ולא על המקום הרחב אשר צננהו בלגה, ועל זה משני דחייב אפילו עשוי כמעלת ציית מרון. L

בסוגיא: תל המתלקטא — אפילו במעלות בית מרון — הסבר

(ו) ואלמלא דבריהם של ראשונים ז"ל, הייתי מפרש דברי הש"ס ה"ל בפשטות, ויתורנו כל הקושיות ה"ל אלא שצריך להקדים הסבר אחד והוא, דכל רה"ר שיש בו ט"ו אמות וגם ס' רבוא מצויים שמה, הלא על כל אמה ואמה רוחב אינם הולכים אלא אחד מט"ו של ס' רבוא, כי הלא הס' רבוא הולכים על פני כל רוחב הר"ה, והכי נאמר שזה המטלטל דבר נצנת ד' אמות נמשך אמה רוחב נרה"ר, שאינו חייב, משום שצלותו משך שהוא מטלטל אין כאן אלא חלק אחד מט"ו של ס' רבוא, הלא זה ודאי אינו, אלא שאפילו יטלטל גרוגרת יתחייב, דאין מתחשנין עם כל רוחב השטח של הרה"ר, וכל מקום ומקום שבו הוא רה"ר. וזוהי שאלת הש"ס תל המתלקט עשרה מתוך ארבע. כלומר, יש

ונגמרא שם אמרו שרה"ר היתה בין השורות של קרשים. והגם שברוחב העגלות היינו בין השורות לא הי' שום דבר מפסיק והי' בו י"ו אמות אבל צלורך היה ההפסק היינו הקרשים, ושטח הרה"ר צלורך היה קצר מאד, דהא קימ"ל דרה"ר מקורה אינו רה"ר, א"כ לפי המסקנא דגמרא אמר ר' כהנא צאטעני, השטח של הרה"ר הי' י"ו אמות רוחב צלורך אמה אחת לפי פרש"י — ולפי התוספות שם גם כן משמע, דלכאון דנשעה שהיתה סדורה שורה ראשונה של קרשים על העגלה לא הי' "תחתיה" רה"ר אלא נצדיהן היה רה"ר, ואם נריך שיהיה מפולש גם נצדיהן לא היו רה"ר. אלא לפי פירוש התוספות אין כל כך ראייה, דהא לפי פירושם המסקנא היא, דלמדון מן העגלות ערס שהנמו עליהם הקרשים, ואז שפיר היו מפולש לאורך.

76 בדבר רשות הרבים בזמן הזה

(ה) וכבר ישנן על מדוכה זו הגאון רח"ז מרגלית נספרו ציית אפרים חלק אר"ה סימן כ"ו, וצירר את כל הדעות ונא לידי מסקנא דהלכתא שאין לנו רשות הרבים בזמן הזה, הו"ל שאין להם כל אותם התנאים הנריכים מדינא צכדי להעשות רה"ר, וכך נקטו כל האחרונים להקל צתיקון עירובין משום דסמכינן על זה שאין לנו בזמן הזה דין רשות הרבים, ואין מכוונתי לחזור על מה שכבר דברו צו רבים.

והגם דנש"ס מנארר נכמה מקומות שצייתי התלמוד היה להם דין רה"ר כגון צריסתקא דמחוזא. דפירש רש"י דהוי רשות הרבים, שנת קכ"ד, וכן עיר של יחיד ונעשית רשות הרבים עירובין נ"ט. וכן ר' יצחק צר ציסנא דאירכסו ליה מפתחא דני מדרשא צרשות הרבים, ינמות קי"ג. אבל אין מזה שום סתירה לדינא, דודאי אותן הרשויות היו להם כל התנאים הנצרכים, וכבר הרגיש צוה הט"ו צס' שמ"ו ר' צסופו, ואע"ג דצינמות קי"ד איתא דנאצדו המפתחות, וא"ל ר' פדת לידבר תינוק לשם ויתאלנו, משמע דאסור לעשות ע"י שיבא את התינוק לשם כדאמרינן התם דליספו צידים אסור, התם תיירי נרה"ר שהוא דאורייתא, אבל אנו אין לנו אלא כרמלית שהוא מדרבנן, כנלענ"ד עכ"ל. מנארר דהגם שצייתי התלמוד היה רשות הרבים צמליאות נכל זאת אין זה סותר למה דקימ"ל שאין לנו עכשיו דין רה"ר.

כתבתי זאת, הגם שהדברים פשוטים, מפני שראיתי צספר החיים להגאון רש"ק ז"ל שהשואל שאל אותו מהא דינמות והגאון השיב שאין מזה שום סתירה לדינא, ולא הזכיר שדבר זה מפורש בהט"ו צתקומו.

(ו) ברם על דבר אחד הנני להעיר, והוא שצספר ישועות מלכו להגאון האדיר מהר"י ז"ל מקוטנא, סימן כ"ז. הקשה השואל מהא דעירובין כ"ב, דתל המתלקט עשרה מתוך ארבע ורבים נוקעין צו חייבים עליו משום רשות הרבים ואפילו צמעלות ציית מרון. פירש"י זקופין מאד ומעלה קצרה ומהלכין צה צוה אחר זה ולא שנים יחד, כדאמרינן צר"ה דף י"ח צכני מרון

הרחובות יש להם דרך הרצים, כביש, צומת, ושתי מדרכות מזידיהן, והנה המדרכות האלו הנתיב לעצמן צולחי שאין רשות הרצים, כי רוצה לרוצה אינם בני ט"ז אמות, ואין צמיאות שעל כל מדרכה ומדרכה יעברו ס' רצוא ציבס אחד, אלא כשנצרו גם את הכביש אשר צלמנע בין המדרכות, אז יבוייר שיעברו גם ס' ריצוא ציבס אחד, וגם בין הכל יש ט"ז אמות או אפילו הרבה יותר. אולם צלמנת הכביש הזה אין עליו דין רשות הרצים, כי מטעם הממשלה אסור להלך בצורך הכביש, והכביש מסור רק לאלה הנוסעים, ואם רוצים לעבור ממדרכה למדרכה שצנגדה אי אפשר לעבור אלא נקבה הרחוב או לפעמים צלמנע הכביש צמקום מסומן, והמקום המסומן והמיוחד לעבור ממדרכה למדרכה אינו רחב יותר מכתה אמות מצומצמות, וא"כ אין הכביש מסור לרצים ההולכים צאוקים וצרחובות, ואלו הנוסעים צהכביש, אפילו נאמר שנוסעים צו ס' ריצוא צכל יום, הלא העגלות שנוסעים צהן, רשות היחיד הן, כדליתא צצנת צ"ת, צצנתיא דעגלות של משכן, ואין זה ענין להא דלמרו צעירוצין ל"י דלהל צרוק לאו שמי אהל אפילו כשהוא מונח. ע"ש צתוספות דהיינו דוקא לענין אהל דטומאה, אצל רשות היחיד הוה מ"מ, ואפילו אירון הפורת צאיר, הגם שאינו אהל לענין טומאה, כדליתא שם צתוספות אצל רשות היחיד הוה לענין צנת, ואם האירון עומד למטה מ"י טפחים צרה"ר, הזורק לתוכו מרה"ר צודחי צחייצ — והעגלות והמכוניות שהן צעצמן אלהים רשותי היחיד עושות את הכביש לרשות היחיד כי העגלות מוקפות מחינות ורצון מקורות, ורה"י גמורה היא לדעת כל הפוסקים, ועלינו להציט על הכביש שהוא מלא צתים כי הכבישים מלאים הם מעגלות ומכוניות צשעה שהתנועה צחולות גדולה, והרי הן כחילו היו צנוים ועומדים צחולות, ומעתה אפילו נניח צצנתי המדרכות ציתד יש עוצרים ושנים של ס' ריצוא, דבר שאינו צמיאות צכלל — גם כן לית לן צה משום שהכביש שהוא רה"י מפסיק בין המדרכות, וצמדרכה אחת אין להוש צכלל וכלל שיעברו צו ס' ריצוא, או שתי רחצה י"י אמות מקצה עיר לקצה, ומעתה נמצאת אומר שכל יותר שהעיר גדולה, והתנועה של מסעות גדולה, והכבישים מלאים עגלות ומכוניות אין צהם חשש של רה"ר דאורייתא, משני טעמים (א) מפני שאין הכביש צתוך הרחוב מסור לרצים להלך צו, כי הממשלה מקפדת על מי שעובר ממדרכה למדרכה שלא צמקום המסומן. (ב) משום שהעגלות והמכוניות העונרות תמיד לאורך הכביש עושות את הכביש לרשות היחיד גמור לא ככרמלית אפילו.

זש עשרה אמות של רה"ר, או שמה דינה של אמה זו גם כן י"ר, הואיל שהיא חלק מהט"ז אמות, ועלי מציבס אחד מט"ז ס' רצוא כמו צכל אמה של רה"ר, ועל זה אמרו דלרצנן דצנרי אחי רצים ומצטלו מחינתא, לא תצעי לן דודחי לא הו י"ר, משום דלמה זו עשויה ככותל ומה שהיא צרופה לשאר ה"ן, והחלק מסי רצוא מצויים עלין אין זאת מצטל תורת מחינה יתו התל, ור"י סוצר דלתו רצים ומצטלו מחינתא, משום דעל ד רוחצ אמה של התל מצויים אחד מט"ז של ס' רצוא, כדין כל ה צרה"ר, ואלה שאותו אמה עשויה כתל, אין זה מצטל דין י"ר משום דלתי רצים ומצטלו מחינתא.

עתה אין כאן שום קושיא דנעינן ס' רצוא צוקעים צו, או צנריך שיהיה ט"ז אמות רוחצ ומעלת צית מרון אין צו כל נאים הלל, משום דהמעלות צית מרון יש צו הרוחצ והן נעים צוקעים צו כפי צצנן של כל אמה צכל רה"ר, ולפענ"ד ירוש הזה צנמרל הוה צרור.

רשות הרבים בכרכים גדולים

76 **והנה** יש מצבותינו הגדולים שפקקו אס כרכים גדולים אין להם דין של רשות הרצים דאורייתא, הואיל וצהם יים יותר מששים רצוא. וצטארנטא העיר שהנני שוכן צה יש נרך ק"כ רצוא אכשים, והרחובות רחבים למדי, והרצה רחובות צהם יותר מט"ז אמות רוחצ, ואולי דין ר"ה דאורייתא יש אן.

בספר צית אפרים אר"ת, סימן כ"ו, צריש דף מ"ו ע"ג, כתב וז"ל: ולפענ"ד דאף הפוסקים דתלו טעמייהו שאין רה"ר שום שאינו רחב י"י אמות ולא הזכירו ס' ריצוא לפי שהיו צוין שם כמה עיירות גדולות צמדינת אשכנז וצרפת ואנגליא היו צהן ס' רצוא, כגון עיירות גדולות, פאריש לונדאן, ויינא, פד"א ועוד רבות כהנה, כרכים גדולים אשר המה רוכלי עמים צרובה צאוכלוסין מאור, והיו גם ישראל הרצה אשר דרו שם, עיין צשו"ת חכם צני סימן ס"ו לענין אנגליא שכתב איד יתכן כ"י — ויש צה כמה סרטיות ופלטיות דדשו צה רצים, ואולי ס' יצוא וכו'. ואמנם עיירות צצמדינות אלו רחובותיהם קצרים ואין הם י"י אמה, וגם אין מכוונין השער לשער, ולכן נקטו טפי הןן והן כוללן יותר אף לכרכים גדולים, עכ"ל. דמדנריו נראה דצאם שנה לכל התנאים היינו שהעיר מכילה ס' ריצוא וגם יש צה יחובות צני ט"ז אמות ומפולשין משער לשער, דין כרה"ר גמורה, וא"כ עיירות שלנו הגדולות מחד שיש להן כמעט כל התנאים הנצרכים, אס הן מפולשות משער אל שער, יש עוד יקום לדון — הויין רשות הרצים דאורייתא, לכאורה. —

7 כביש שמסירת הברזל עוברת בו, אינו רה"ר

(י) **וראיתי** צספר ישועות תלכו להגאון מקוטנא ז"ל ס' כ"ז שכתב צה הלשון: כי הדרך ההולך עליו מסילת הברזל אע"פ שנוסעים עליו כמה אנשים לא מקרי רשות הרצים, יען כי האנשים הנוסעים על מסילת הברזל המה מוקפים צעגלות שיש להם ד' מחינות ומקורה, שהוא רשות היחיד גמור לכל הפוסקים, לכן ע"י נסיעת האנשים הלה לא הו רשות הרצים, עכ"ל. ואם הגאון הכ"ל אומר כן צדרכים, שיש להם דין אסרטיא, דכל דרך המסור לרצים לכל העולם כולו, על אחת כמה וכמה שכן הדין צכבישים צצתוך העיר שיש להם דין של פלטיא, דנעינן ס' רצוא צוקעים צו ממש.

[**הוספה**]. ודע דמדנרי היראים שהצנתי לקמן צדיני כרמלית, שכתב לתרץ למה יש לא הו רה"י דהלא כל ים עמוק עשרה ורוחצ ד' ומיא לא מצטלי מחינתא. ואין לומר מפני

(ט) **אולם** לפענ"ד, נראה לומר דבר חדש, דאדרצה, דצומן הזה שכל העיר היא יותר גדולה ומרוצה צאוכלוסין, ותנועת יחולות והמסעות גדולה צה, אין עליה שום חשש של רשות הרצים דאורייתא כי עלינו לדון על הרחובות היותר רחבות

האֵרץ, והחלק מס' רצוף מציים עלי' אֵין זאת מצטל תורת מחינה מלכותו התל, ור"י סובר דאתו רצים ומצטלו מחינתא, משום דעל משך רוחא אמה של התל מציים אחד מט"ז של ס' רצוף, כדן כל אמה צברה"ר, ומה שאותו אמה עשויה כתל, אֵין זה מצטל דין רה"ר משום דאתי רצים ומצטלו מחינתא.

ומעתה אֵין כלן שום קושיל דנעינן ס' רצוף צוקעים צו, או שצריך שיהיה ט"ז אמות רוחצ ומעלת צית מרון אֵין צו כל התנאים הללו, משום דהמעלות צית מרון יש צו הרוחצ והן האנשים צוקעים צו כפי השבון של כל אמה צכל רה"ר, ולפענ"ד הפירוש הזה צנמרח הוא צנרר.

רשות הרבים בכרכים גדולים

(ח) **והנה** יש מרבתינו הגדולים שפקפקו אס כרכים גדולים אֵין להם דין של רשות הרבים לאורייתא, הואיל וזהם דרים יותר מששים רצוף. וצטאררנעל העיר שהנני שוכן צה יש צערך ק"כ רצוף אנשים, והרחצות רצנים למדי, והרנה רחוצות יש צהם יותר מט"ז אמות רוחצ, ואולי דין ר"ה לאורייתא יש כלן.

ובספר צית אפרים או"ת, סימן כ"ג, צריש דף מ"ו ע"ב, כתב וז"ל: ולפענ"ד לחף הפוסקים דתלו טעמייהו שאֵין רה"ר משום שאינו רחצ י"ו אמות ולא הזכירו ס' רצוף לפי שהיו מציין שם כמה עיירות גדולות צמדנית אשכנז וצרפת ואנגליא שהיו צהן ס' רצוף, כגון עיירות גדולות, פאריש לונדאן, ווינא, פפד"א ועוד רצות כהנה, כרכים גדולים אשר המה רוכלי עמים ומרונה צאכולוסין מלוד, והיו גם ישראל הרנה אשר דרו שם, ועיין צשו"ת חכם צני סימן ס"ז לענין אנגליא שכתב אֵין יתכן וכי — ויש צה כמה סרטייות ופלטיות דדשו צה רצים, ואולי ס' רצוף וכי. ואמנם עיירות צצמדניות אלו רחוצותיהם קצרים ואֵין צהם י"ו אמה, וגם אֵין מכוונין השער לשער, ולכן נקטו טפי הנך שהן כוללן יותר חף לכרכים גדולים, עכ"ל. מדצריו נראה דנאם ישנה לכל התנאים היינו שהעיר מכילה ס' רצוף וגם יש צה רחוצות צני ט"ז אמות ומפולשין משער לשער, דינן כרה"ר גמורה, וא"כ עיירות שלנו הגדולות מאד שיש להן כמעט כל התנאים הנכרים, אס הן מפולשות משער אל שער, יש עוד יתקום לדון — הוויין רשות הרבים לאורייתא, לכאורה. —

א"ל מה שכתב הגאון הכ"ל שעירות הגדולות כגון פאריש ולונדון ופדד"א אֵין להן רחוצות של ט"ז אמות רוחצ. לא הצנתי. כי כל מי שהיה צעירות הכ"ל יודע ומכיר שיש צהן שדרות רחצות יותר מחמישים אמות רוחצ, הגם שיגנס גם רחוצות קצרים אצל הלל אֵין להכחיש את המציאות, והרחצות הרחנים כצרי היו שם מקדמת דנא, וצכל זאת לא שמענו שיאמרו על אותן העיירות שהן רה"ר לאורייתא.

(ט) **אולם** לפענ"ד, נראה לומר דצרי חדש, לדורנה, דצמון הזה שכל העיר היא יותר גדולה ומרונה צאכולוסין, ותנועת חולות והמסעות גדולה צה, אֵין עליה שום חשש של רשות הרבים לאורייתא, כי עלינו לדון על הרחצות היותר רחצות שצעיר, כי הלל על החוצות הצרות אֵין שום חשש של רה"ר לאורייתא, דשם אֵין ששים רצוף מציין תמיד, וגם כמעט שאינו רחצות ט"ז אמות, אלא עיקר החשש הוא על החוצות והרחצות הרחנים המרכזיים, הרועשים מרונ צני אדם ההולכים צהם, ואלו

ס' רצוף ציום חסד, וגם צין הכני יש ט"ז חוצות עו עשירו יאנו יוחר. אולם צאמת הכניש הזה אֵין עליו דין רשות הרבים, כי מטעם הממשלה אסור להלוך צאורך הכניש, והכניש מסור רק לאלה הנוסעים, ואס רוצים לעצור ממדרכה למדרכה שצנעדה אי אפשר לעצור אלא צקה הרחצו או לפעמים צאמצע הכניש צתקום מסומן, והתקום המסומן והמיוחד לעצור ממדרכה למדרכה אינו רחצ יותר מ כמה אמות מלומצמות, וא"כ אֵין הכניש מסור לרצים ההולכים צשוקים וצרחצות, ואלו הנוסעים צהכניש, אפילו נאמר שנוסעים צו ס' רצוף צכל יום, הלל העגלות שנוסעים צהן, רשות היחיד הן, כדליתא צצנת ל"ח, צצוגיף דעגלות של משכן. ואֵין זה ענין להא דאחרו צעירוצין ל' דאהל זרוק לאו שמי אהל אפילו כשהוא מונה. ע"ש צתוספות דהיינו דוקא לענין אהל דעומאה, אצל רשות היחיד הוה מ"מ, ואפילו אֵירון הפורת צאזיר, הגם שאינו אהל לענין עומאה, כדליתא שם צתוספות אצל רשות היחיד הוה לענין צנת, ואס האֵירון עומד למטה מ" טפחים צרה"ר, הזורק לתוכו מרה"ר צודאי דחינ — והעגלות והמכוניות שהן צצנמן אהלים רשותי היחיד עושות את הכניש לרשות היחיד כי העגלות מוקפות מחינות ורוצן מקורות, ורה"י גמורה היא לדעת כל הפוסקים, ועלינו להציע על הכניש שהוא מלא צתים כי הכנישים מלאים הם מעגלות ומכוניות צצעה שהתנועה צחולות גדולה, והרי הן כאלו היו צנוים ועומדים צחולות, ומעתה אפילו נניח צצנתי המדרכות ציהד יש עוצרים וצצים של ס' רצוף, דצרי שאינו צצנציאות כלל — גם כן צית לן צה משום שהכניש שהוא רה"י מפסיק צין המדרכות, וצמדרכה אחת אֵין לחוש כלל וכלל שיעצרו צו ס' רצוף, או שתי"ו רחנה י"ו אמות מוקצה עיר לקצה, ומעתה נמצאת אומר שכל יותר שהעיר גדולה, והתנועה של מסעות גדולה, והכנישים מלאים עגלות ומכוניות אֵין צהם חשש של רה"ר לאורייתא, משני טעמים (א) מפני שאֵין הכניש צתוך הרחצו מסור לרצים להלוך צו, כי הממשלה מקפדת על מי שעוצר ממדרכה למדרכה שלא צתקום המסומן. (ב) משום שהעגלות והמכוניות העוצרות תמיד לאורך הכניש עושות את הכניש לרשות היחיד גמור לא ככרמלית אפילו.

ד כביש שמסילת הברזל עוברת בו, אינו רה"ר

(י) **וראיתי** צספר ישועות מלכו להגאון מקוטנא זצ"ל ס' כ"ז שכתב צזה הלשון: כי הדרך ההולך עליו מסילת הצרל אע"פ שנוסעים עליו כמה אנשים לא מקרי רשות הרבים, יען כי האנשים הנוסעים על מסילת הצרל המה מוקפים צעגלות שיש להם ד' מחינות ומקורה, שהוא רשות היחיד גמור לכל הפוסקים, לכן ע"י נסיעת האנשים האלה לא הוי רשות הרבים, עכ"ל. ואס הגאון הכ"ל אומר כן צצרכים, שיש להם דין אסרטיא, דכל דרך המסור לרצים לכל העולם כולו, על אחת כמה וכמה שכן הדין צכנישים צצתוך העיר שיש להם דין של פלטיא, דנעינן ס' רצוף צוקעים צו ממש.

[**הוספה.** ועד דמדצרי היראים שהצנתי לקמן צדיני כרמלית, שכתב לתרץ למה יש לא הוי רה"י דהלל כל ים עמוק עשרה ורוחצ ד'. ומיא לא מצטלי מחינתא. ,,ואֵין לומר מפני שהספיניות שטות על פני המים מיא מצטלי מחינתא, דאי צצרי תשמיש הספינה שהיא על פני המים אזלינן, א"כ להוי ,,רשות הרבים", עכ"ל. משמע דלא כהגאון הכ"ל, דמשום שהעגלות הן רה"י, לכך גם הכניש שעליו העגלות נוסעות, נעשה צצציל זה

רה"י. שהרי גם הספינות הם רה"י, והיראים כתב שמשום שהים להספינות כמו הכניש להעגלות שעל ידי כן הים ייעשה לרה"ר. וכבר עלה בדעתי שטעות המעתיק יש כאן צהיראים, ולריך להיות: "א"כ להוי רשות היחיד". אבל אין לי שום רא"י להגיה צהיראים].

בפירוש הר"א בן הרמב"ם ז"ל ברין המדבר

והלא גדולה מזו כתב ר' אברהם בנו של הרמב"ם ז"ל הוצא נכסף משנה ריש פרק י"ד מהלכות שבת, שהרמב"ם מפרש הא דאמרו בשבת ו', לא קשיא כאן צומן ישראל שרויים צמדנר וכי', כלומר, שצומן שהיו ישראל שרויים צמדנר והיו מחנותיהם סדורים בו היו לגנן כמו נקעה וזדה ומה דדמי לה, וצומן הזה שאין ישראל דרים בו אלא כל מי שירצה הולך ועוצר בו הוא רה"ר עכ"ל. הנה לפי פירושו ז"ל שכל המדבר היה לו דין של כרמלית הגם ישראל לא היו בכל שעה המדבר צומן אחד, וגם צמקום שחנו ה"י להם מקום רחב של ט"ז אמות צעד העגלות, בכל זאת המדבר לא היה לו דין של רה"ר מפני ישראל היו מעמידים את אהליהם שם בכל פעם צמקום אחד, ואפילו המקום הפנוי היה עתיד להיות מקום לאהלים, ואולי מטעם שאמרו בגמרא שבת ל"א, כיון דכתיב ע"פ ד' יתנו, ועל פי ד' כעל מנת לננות צמקומו דמי, וכן צירושלמי ריש הנוטה, כמו שהוא לעולם, וכן צעירונן, ג"ה כמאן דקניע להוא וכי' לכן לא היה רה"ר מכל שכן צני"ד שאין לנו מקום רחב של ט"ז אמות צעירות הגדולות שלא יהיו מצויים שם עגלות ומכוניות, צודאי שאין לכנישים הללו דין רה"ר.

והגם דלפינא דאמת קשה לפרש כפירוש הנ"ל בגמרא, דאיך אפשר לומר דהמדבר לא היה לו דין רה"ר צומן ישראל היו שרויין בו, הא כל איסור הוצאה ילפינן מינו משה ויעצרו קול צמחנה, וכן מאל יאל איש ממקומו, אם הכלי ללקוט המן, והמקראות הללו צמדנר נאמרו כמובן, וצפירוש אמרו צהורק דמחנה לוי רשות הרבים הוי, אלא שכוונתי להציא סגרת רבנו אברהם ז"ל לשם דמיון גרידא.

(יא) ובודאי שכוונת הר"א ז"ל הוא, דזה אמת שמתנה לוי היה לו דין של רה"ר, ומחנה ישראל לא היה רה"ר, והשאלה של מדבר צמחנה הוא על שאר המדבר מחוץ לכל המחנות, שרש"י ז"ל מפרש דגם שאר המקומות היה להם דין של רה"ר, מפני שכל ישראל היו עתידים לצאת לשם בכל יום ולקבוע את המחנה לוייה והוא רה"ר, לכן הוא כמו שהיו צוקעין שם בכל המקומות. סי' רבנא, וזהו שכתבו התוספות שם דמכאן משמע דבכל רה"ר צריכים להיות צוקעין סי' רבנא, דאל"כ, אמאי לא היה המדבר רה"ר, אלא דוקא צומן ישראל שרויים שם. אלא ע"כ, דתנאי רה"ר הוא שיהיה בו סי' רבנא וצמדנר אין מצויין סי' רבנא, אלא צומן ישראל היו צמדנר והיו עתידים להלך בכל המדבר, כדכתיב ע"פ ד' יתנו לכן חסוב כאילו כבר היו בכל המדבר, ור"א ז"ל מפרש להיפך, דאז המדבר שמחוץ למחנות לא היה לו דין של רה"ר, כי הלא גם מחנה ישראל שאינו רשות הרבים היו עתידים לקבוע אהליהם בכל המדבר, וכל מקום ומקום היה צספק שמה כאן יהיה מחנה ישראל ולא מחנה לוייה, ומה הזית לומר על

הנ"ל ייחא, דצמחנה יש חילוק צין יסוב למדבר, דבסמ צעיקן סי' רבנא צוקעין בו, ולא די מה שעתידים לצאת: רבנא, אבל צמדנר צומן ישראל שרויים בו, היה כל המדבר שלא צמקום יסוב חסוב רה"ר ע"ש ישראל עתידין לו א"כ ממילא כשמע דצמחנה יסוב לא חסוב רה"ר עד שי רבנא צוקעין בו.

ולפי פירושו הנ"ל עיקר שאלת הגמרא, על שאר המדבר למחנות, וכן פירש גם צספר שפת אמת הנ"ל, אול מפרשים דקאי על המדבר צמקום המחנות, וכן פירש החת לצנת, ולכן הקשה מה פריך שם צגמרא דף ו' היכי כה"ג דמחייב, ולפי שיטת הרמב"ם ז"ל, דצומן ישראל הי הוא כרמלית, א"כ כל הוצאה מרה"י למחנה לוייה הי כרמלית והלא אין חילוק צין דרך כרמלית לדרך מקוב ונדחק שם לתרץ, ולתירוצו הנ"ל אין כאן שום קושאל, דמה הרמב"ם דמדבר היה לו דין כרמלית קאי על שאר המו מכל המחנות אבל מחנה ישראל צודאי שהיה לו רשות היי שכתב הרשב"ם צ"ב סי' דמחנה ישראל כחצר השותפין די ומחנה לוייה היה לו דין רה"ר, ושפיר פריך דלא אשכחן מוציא אלא מרה"י לרה"ר ולא דרך כרמלית ולא דרך פטור.

ובפכ"ג סימן שמי"ה צמ"ז צסוף הציא צסם גאון אה צדרי הגמרא בשבת כאן צומן ישראל שרויין צמ כלומר, דאז הייתה הארץ מלמחת — כמו שכתבו התוספו כיסוי הדס — ואין רשות להלך — אז היה לו למדבר ד היחיד, וצומן הזה שיש רשות להלך צמדנר צכל מקום, כי מקום זרע, הוי רה"ר, ואינו לריך סי' רבנא. וע"ש והפמ" צדרי.

הרי גם מכאן יסוד גדול לדברינו שהכנישים שנתון צעירות גדולות שאין רשות לעצור עליהן צרגל דין רה"ר הגם שמוציים בו סי' רבנא.

הסבר בדברי הרמב"ם ז"ל לענין מדבר

(יג) והנה כמעט כל המפרשים הניחו את דברי הרמב"ם שכתב שמדבר חסוב רה"ר צלריך עיון, כדמשמע דרק צומן ישראל שרויין בו היה לו להמדבר דין רה"ר, צומן הזה. ופירושו של ר' אברהם צנו ז"ל, דחוק, אולם פסקו של הרמב"ם ז"ל אינו נגד פשט הגמרא בשבת ז"ל ככונים וישרים.

אלא שיש להקדים דברי רש"י בשבת צ"ט ד"ה תמיסר שתי העגלות ההולכות זו צלד זו רחב כל אחת ו הרי י' אמות ויה' אמות רוח צנין עגלה לעגלה הרי ע"י אם תאמר יותר מעשרים הן שהרי הקרשים אורכן י והן מוטלות ע"ג דופני העגלה לרחבה, נמאל אורך כי אחמה, לצד מה שצריך למשוך קרשי כל עגלה ועו החיטון של העגלה, שלא יגיעו ראשי הקרשים זו צו ומע הילוך העגלות אין זה תצונה שהקרשים למעלה מע: שהעגלה צנוה י, ולגבי רה"ר לית לן למחשב אלא מקו

גם במאנהעטן שהוא עיר שבאין ממקומות הרבה שא"א של לתקן וגם סמוכים לה בתוך התחום מקומות שלא יוכלו לתקן. אין לתקן ולא לערב גם במאנהעטן כדי שיהיו אטורים גם במאנהעטן ולא יבואו לטלטל גם במקומות שאי אפשר לתקן. ונמצא שאף לדידהו משמע שאין לתקן להתיר במאנהעטן אף אם יכולין לתקן.

ענף ו

והנה יש עוד שיטת הריטב"א בשם הרמב"ן שאיכא שעור בגודל רה"י במשך האורך והרוחב שהוא כל שאין המחיצות נראות לעומד באמצע. אך למה שרועה המ"ב ס"י שמ"ו סע"ג א' בבאור הלכה לפרש דברי הרמב"ן שהוא רק במחיצות שלא נעשו בידי אדם ליכא חשש זה. אבל הא ברשב"א בדף כ"ב מפורש שיש שעור לגודל רה"י וא"כ הוא גם במחיצות שנעשו בידי אדם וכן משמע שהריטב"א מפרש כן ברמב"ן. אך מסתבר לע"ד שיש בזה שעור ידוע מגמ' בכורות דף ג"ד שמע"ב מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה הוא רגל בהמה רועה ט"ז מיל ומפרש בגמ' דקים להו לרבנן דשיתסר מילי קא שלטא ביה עינא דרועה עיי"ש וא"כ מש"כ הרמב"ן שיהיה ניכר לעומד באמצע הוא ל"ב מיל ושטח כזה אולי ליכא במאנהעטן וא"כ הוא רה"י גם לשיטה זו ואף שלא נראו המחיצות מצד הבתים מסתבר שלא יתבטל בזה הרה"י שנעשה מהמחיצות. ואף שהרשב"א משמע דלא מפרש שעור שנראין לדכן אסיק בצ"ע כמה הוא השעור אין ספקו מוציא מידי פשיטותא דרמב"ן וריטב"א שהוא בשעור שנראין. אבל הריטב"א לא הזכיר לשון לעומד באמצע רק לשון תוך המחיצות משמע שאף בעומד אצל המחיצות מצד אחד צריך שיראה צד השני וא"כ הם רק ט"ז מיל וכדי שלא יהיה סתירה מלשון הריטב"א בשם הרמב"ן ללשון הנמצא בחדושי הרמב"ן גופיה מסתבר שכן מפרש הריטב"א לשון שעומד באמצע שכתב הרמב"ן שכוונתו רק לתוך המחיצות ולא דוקא באמצע ממש אלא שכל תוך המחיצות קרא לשון באמצע. אבל אפשר שבאמצע דוקא שהם ל"ב מיל וכן הא מסתבר דכיון דלעומדין באמצע נראין המחיצות יש להחשיב להו מקום בין המחיצות לרה"י וממילא גם לכונ"ע הוא רה"י דאין שייך להתחלק בדינו לאלו מלאו ולכן אף שסתם הריטב"א וכתב לשון תוך המחיצות כוונתו לעומדין באמצע ולא כתב בפירוש משום שמוכן זה מאליו. ולכן אם ליכא ל"ב מיל הוא רה"י גם לשיטה זו. אבל אם איכא ל"ב מיל יש אולי לחוש גם לשיטה זו ביש ס' רבוא בעיר ובוה לא שייך

שנהגו להקל שלא כשיטה זו מתרי טעמי חדא שלא היו בעיירות שלנו ס' רבוא ועוד שלא היתה עיר של ל"ב מיל וממילא יש לחוש גם לשיטה זו. ועיין במ"ב ס' שס"ג בשער הציון אות צ"ד שהביא מס' גאון יעקב שהסכים לשיטה זו. ולמה שבארתי שהוא שעור ל"ב מיל נמצא שאלף כורים הוא הרבה פחות ויהיה רה"י אף לשיטה זו ונצטרך לפרש בלשון התוס' בדף כ"ב שנקטו הגוזמא וה"ה לאלף כורים דמה שעור יהיה עיי"ש שהוא מחמת שלא אסקי אדעתיהו שעור דמחיצות נראין לכן גם אלף כורין הוא הגוזמא לפרש מה שאפילו שעור היותר גדול הוא רה"י אבל הרמב"ן והריטב"א שסברי שעור דנראין המחיצות אין מאלף כורין שום הוכחה שאין לזה שעור דאלף כורין ויותר מזה עד ל"ב מיל הוא רה"י ורק יותר מל"ב מיל אינו רה"י.

7 ומה שרועה כתר"ה לומר שאולי אין להכניס בחשבון הס' רבוא את הנכרים ולא הנשים וטף הנה בתוס' עירובין דף ו' מפורש שלא גמרינן אלא מלתא דכתיבא במספרם. וזה מוכרח דאל"כ ליכא שעור מבורר נהי שמצד הנשים וטף יש לשער אבל מערב רב ליכא לשער דלא ידוע כמה היו. ועיין במכילתא שלר' ישמעאל היו ק"כ רבוא שהם כפלים מס' רבו ולר"ע מאתים וארבעים רבוא שהם ד' פעמים ס' רבוא. ולר' נתן לגירסת הגר"א היו ש"ס רבוא שהם ששה פעמים ס' רבוא ולכל מאן דאמר לא נאמר זה מפורש בתורה ולא מסתבר שיהיה הדין הנאמר בתורה בלא קצבה. אך אפשר דכוונת התוספות שמלתא דכתיבא במספרם עושה זה לבד רה"י אבל עכ"פ גמרינן שיהיו ס' רבוא מישראל וזכרים מבני עשרים ומעלה דוקא ויהיה רה"י בין אם הם עצמן שם בין אם יש גם נכרים ונשים וטף שלא יחשבו אותם. אבל לבד שלא מסתבר כן ודי לן למילף רק החדוש שהוזכר בראשונים דצריך מספר ס' רבוא. הנה בלשון מהר"ם שבמרדכי ר"פ הדר כתב על היהודים היחידים הדרים בכרכים המוקפין מחיצות שמצריך רה"י שיהיו דלתותיהן נעולות שא"צ זה לדידן דלית לן רה"י שכוונתו משום דלית לן כרכים הבוקעין שם ס' רבוא שזהו הטעם שליתא לדידן רה"י והא בעיר כוונתו של עכו"ם אף בזמן שהיו הערים גדולות ביותר נמי לא היה רה"י כיון שאין דרים שם ישראלים א"כ משמע דבכל ס' רבוא אף נכרים נמי הוא רה"י וא"כ גם נשים ופחותים מבני עשרים מצטרפים לסך ס' רבוא לעשות רה"י. והטעם פשוט שאין שייך למילף שיהיו דוקא ישראלים וזכרים וגדולים אף שבדגלי מדבר היו כן דהא ילפינן מכל אבות גם דברים הדומים להאבות שהיו במשכן

מועיל
עירבו
עירוב
דידוע
בשוק
מניחין
: מצד
"שב"א
נדולים
אפרים
ת וכן
שהוא
ו. ומה
זחמירו
זיישינן
' רבוא
'פלטיא
מועיל
'החמיר
גדולים
ששים
' בדין
'ם דגם
מחיצות
לדגלי
וא"כ
מחיצות
גדולה
וזה לא
מפורש
קל בזה
אשונים
יל.
: סובר
- והוא
בה נמי
אסורה
עירבו
יה דאף
ן אולי
ים וגם
חששו
מתקנים
לפיכך
'ם דכ"ו
ואם כן

א"מ א"ו חק א
ס' ק"ה

שהם התולדות שחייבום עליהם כמו על האבות ולכן יש למילף שפיר שיהיה רה"ר גם מס' רבוא זנברים ממה שהיה רה"ר מס' רבוא מישראל וכן יש למילף גם נשים ופחותים מבני עשרים דאין מקום לחלק ביניהם ורק סך פחות מס' רבוא אין למילף דודאי רשות הרבים דס' רבוא הוא רשות של רבים ביותר מרה"ר של פחות מס' רבוא ולכן הקשו החוספות שפיר שאף בס' רבוא לא היה לנו לחייב דבמדבר, היתה של הרבה יותר מס' רבוא לאין מספר והוצרכו לתרץ דלא גמרינן ממשכן אלא מלחא דכתיבא במספרם אבל סך הוה ודאי ילפינן גם אם הם מנכרים ונשים ופחותים מבני עשרים ואין להסתפק בזה כלל.

ומש"כ להקל מצד שנוסעים במאשינעס שהם רשות לעצמן לא מסתבר כלל.

היוצא מזה לדינא שיש שיטות גדולות שאף אם היו הדלתות ננעלות היו מאנהעטן וכן ברוקלין רה"ר, וכן יש הסוברים אף שלא היה רה"ר אסורין בדין כרמלית, ומנהג נגד שיטתם אין לנו וא"כ מהראוי להחמיר, ונוסף ע"ז שאף אם נחלק ע"ז הא יש סברא להחשיב רה"ר מצד הגשרים אך מצד זה היה יותר נוטה להקל כדלעיל, אך מ"מ לצרף להחמיר ודאי היא ראויה, ונוסף לזה אף אם לא היה שום חששות בהתקונים לא היו צריכים לערב ולהתיר ל"מ אם לא יוכלו להתיר בתקונים בברוקלין הסמוך בתוך התחום אלא אף אם גם בברוקלין היו יכולים לתקן אבל הא יש מקומות שלא יוכלו לתקן או שלא יתקנו אף שיכולין ובשבילם נמי לא היו צריכים לערב ולהתיר במאנהעטן ואולי גם לא בברוקלין כדהוכחתי לשיטתם מהא דלא עירבו בירושלים.

עיינתי גם בקונטרס הגר"מ פאלאק שליט"א ויש בו דברים שכיווננו שנינו לדיעה אחת אבל לדינא ולמעשה נלע"ד כדבארתי הנ"ל.

והנני ידידו מוקירו בלב ונפש ומברכו בחג שמח ובקבלת תורה בלב שלם ולזכות בחג הבע"ל לקיים מצות ראייה חגיגה ושמחה בבית הבחירה שיבנה במהרה ע"י הג"צ.

משה פיינשטיין

סימן קמ
עוד בענין הנ"ל

ה' שלח תשי"ב.
מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם בתורה ובגדולה מהר"ר צבי הירש איינענשטאט שליט"א.

הנהגה במה שהעיר כתר"ה ע"ז שלא דברתי כלום בדבר שאין השערים מכוונים אף שעיקר יסודו של כתר"ה להתיר היה בשביל זה, הנהגה לא נעלם ממני זה אבל למה שבארתי שצורך דלתות אינו דוקא כשהוא בדיני רה"ר אלא אף שלענין הדינים הוא כרמלית אם אך בקעי ביה רבים כברה"ר גמור והוא רחב ט"ז אמה צריך דלתות ויש גם להחמיר שיהיו ננעלות כדהוכחתי ובארתי באורך ולכן אף זה שאין השערים מכוונים אינו כלום שעכ"פ כרמלית ודאי הוי וכיון שבקעי רבים יש להצריך דלתות.

אבל מה שלא הזכרתי זה כלל אף לפלולא ולברורא הוא מטעם שבעניתי אני נבון בעיקר דין זה שמנלן שצריך שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה דמש"כ הרא"ש שיהא פלושו דומה לדגלי מדברי, תמוה דמנלן שבדגלי מדבר היו מכוונים, ומלשון רש"י באמת אין ראייה שלא כתב שהשערים מכוונים אלא כתב רה"ר שלה מכוון משער לשער וא"כ אפשר שהולך אף באופן עקלתון ואין השערים מכוונים נמי הוא רה"ר ובא למעט אם מפסיק באמצע מכוונות שאין רחבים ט"ז אמה או שמפסיק מקום שאין בו דריסת ששים רבוא או שמפסיק מקום מקורה שזה יש למילף מדגלי מדבר שכל הרחובות היו רחבין בשוה ט"ז אמה ולא היו מקורות ודריסתן שוה, וכן יש לפרש בלשון הרא"ש שכתב רק שיהא רה"ר שלה מפולש משער לשער, היינו שמשער זה לשער זה היה רה"ר בלא הפסק דבר המבטל מדיני רה"ר, וכן יש לפרש לשון הגהות מרדכי שכתב רחובות שלה מפולשות משער לשער, שאין הכוונה על השערים שיהיו מכוונים, אך במג"א סי' שמה"ה סק"ח כתב על לשון הש"ע מפולשים משער לשער פי' שהשערים מכוונים זה כנגד זה ויש לאותו דרך המכוון משער לשער כל דין רה"ר עיי"ש וזה תמוה מנ"ל שיהיו השערים מכוונים, איברא דכן איתא ברמב"ן במלחמות דף כ"ב שכתב חייבין עליה משום רה"ר לפי ששעריה מכוונים זה כנגד זה אבל תמוה גם על הרמב"ן מנא ליה דבר חדוש כזה לומר בלא ראייה מגמ"י והא אין ללמוד מדגלי מדבר שגם שם מנא ליה שהיו מכוונות.

ועיין בהגר"א ס"ק ט"ו שלא ציין אלא לרש"י דף נ"ט ד"ה ואין לה אחד ולא מפולשת היא, אלמא שמפ שא"צ שיהיו השערים מכוונים אלא פתחים כדי שתהיה מפולשת אבל אף בא הוא רה"ר.

ומש"כ התוס' דף כ"ב דירושלים היו מד' צדדין וחייבין משום רה"ר לעו הפילוש הוא רק לר' יהודה דב' מחיצו אבל לרבנן אף בלא מכוונים השערים אף ולכן צע"ג דבר זה ולא רציתי לכתוב לי ברור דברים, ידידו.

משה

סימן קמא

בענין כלי שכוור אם נחשב ר
משכיר לענין מלמול ב'

י"ב" טבת תש"ח.
מע"כ ידידי הר"ר חיים וועג של וברכה.

הנהגה מה שרוצה כתר"ה לומר שצריך רשות להניח בפנה מיוחדת איהו היום זו ומחר אחרת ולכן במקום תנור ביכלתו להניח במקומו כלי אחר לא נ יד, הנה פשוט וברור שאף אם יש לו רק דבר אחד כגון יתד של מחרישה ל תפיסת יד, דהא לרש"י לפשטותו לשו דף פ"ו שכתב בניטל בשבת אינו תפ שקיל ושדי ליה לבראי איירי שאין לו כלל להניח שם רק שהניח שם בעצמ לשוכר להשליכם לחוץ נמי מותר א להשליכם מצד הכווד או מצד מוקצ כן הב"ח והק"נ בכונתו, ודאי הוא שהניח, וא"כ אף להזולקים וסוברים לו רשות (וכדמשמע כן גם בלשון ו דף פ"ה שכתב שיש לבעה"ב מקום זה שנותן שם כליו להצניע עיי"ש של שיש לו רשות וצ"ע סתירת דברי ו ועיין בחי"ט שמפרש דכוונתו דעתה

21

כהחזו"א אלא כהמ"ב, ופשיטותא דכל ישראל. (ייתכן לבאר את דעת מרן זצ"ל, וכך אמר פעם על-פה, שלא שייך לומר שהפרוץ המעט - כאשר העומד מרובה - נחשב גודר ממש בפועל, עד כדי כך שהוא מבטל דריסת רבים. שהרי במציאות המקום פרוץ ורבים דורסים בו. דין עומד מרובה על הפרוץ עניינו הוא רק שאם העומד מרובה בהיקף, נחשב כל המקום למקף. אבל לא שהמקום הפרוץ הוא כגודר במציאות. ולכן שייך דין עומד מרובה רק בפרצה בעלמא, ולהחשיב המקום כמקף. אבל לא להכחיש את החוש, ולומר שדרך שנעשתה לדריסת רבים נעשית גודרה במחיצה.

וכן מוכחת דעתו ממה שחיידש באגרות או"ח ח"ב סי' פ"ט שלא אמרין דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטלי למחיצה, כאשר בכל המחיצה עומד מרובה על הפרוץ. ח"ל שם, ולכן במחיצה ארוכה כמה אמות מרובות על כל הפתח, אף שהוא פתח רחב מעשרים, הרי בהכרח יש שם מחיצה גם על מקום הפתח דהא עומד מרובה על הפרוץ הוא ככל המחיצה והוא פתח בהכרח. רק שיש עוד דין, דפתח רחב מעשר אמות אוסר, אפשר שהקצת מחיצה שנעשה באמצע הפתח לא יתבטל מצד אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא, דשם עומד מרובה שמכל המחיצה עדיף, ולא יניח שיתחשב אף מקום זה אויר, אלא יתחשב כמו שהוא סתום ככל המחיצה ששמה הוא גם ככאן. וממילא אין זה פתח אחד רחב יותר מעשר אמות, אלא שהם ב' פתחים שכל אחד פתח מעשר שאינו אוסר אף בריבוי פתחים. עכ"ל. וטעם זה שייך רק אם לא נימא שבועמד מרובה הוא הפרוץ ממש סתום, שאז לא נוכל להסתוות בדין עומד מרובה להכשיר פתח זה. שהרי דין עומד מרובה על הפרוץ אינו יכול לבטל דין פתח ולעשותו סתום, שהרי יש כאן פתח בהכרח, ופתח זה רחב יותר מ', ומצד זה הוא אוסר. ודין עומד מרובה אינו מכשיר פתח רחב מ' לעשותו סתום. אלא ע"כ לומר שבועמד מרובה הוא המקום מקף כולו, ולכן אין כאן כלל חסרון היקף, והיינו פרצה, לבטל אף הקצת מקף שבאמצע הפתח, ולכן נחלק הפתח לשניים).

ענף ב

ד. אם אפשר לומר שלעניין שבת אין צריך מחיצות ממש, ודי במניעת רגל רבים

וכתב שם טעם שלישי, על פי התוס' בסוכה דף ד' ע"ב סוף ד"ה פחות, שהקשו על מה דלענין סוכה בהיותה פחותה מעשרה טפחים וחקק כדי להשלימה לעשרה לא נכשרה כשרחוק החקק מהכותל יותר מג' טפחים, ובשבת דף ז' ע"ב איחא זבית שאין תוכו עשרה וחקק בו להשלימו לעשרה, אמר אב"י סתם דנעשה רה"י אף שהוא רחוק מהכותל יותר משלשה טפחים. ותירצו התוס' דלא דמי רשות שבת שהוא למנוע רגל רבים, לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך. וכתב שלכן מאחר שמדברי התוס' מבורר דמחיצות שבת לא בעינן מחיצות

מדין מחיצות אלא מחמת שמונע רבים מלעבור, אין צורך למחיצות, אלא כל שיש לפניו מניעה שלא לעבור לא הוזה רה"ר. דהוא כגון חוק המלכות שאסור לעבור להולכין ברגליהן באמצע הדרכים, לא הוזה רה"ר.

והוא דבר תמוה ובטל דהא התוס' כתבו שהבית שאין בתוכו עשרה נעשה רה"י על ידי השלמת החקק. וכי יוכיח מתוס' שיעשה רה"י ממש גם כלא מחיצות אלא במניעת רגל, בהעמדת שומר שלא יכניס לאיזה שטח מקום שום אינשי לשם. וגם להיפוך חזינן דהמחיצות שכשרין לשבת אין מונעין הרגל כלל, דהא נעשה רה"י ממש גם בצורת הפתח, וגם בלחי, אף שלא שייך מניעת רגל בזה. הרי מוכרחין לומר דהוא דין מחיצות ולא מניעת רגל בעלמא. וכוננת התוס' שלא דמי לסוכה דהוא גזרת הכתוב שיהיו להסכך גם מחיצות, לכן בעינן שיהיו סמוכות להסכך דאל"כ לא שייכי להסכך. אבל בשבת שהמחיצות מראין שהוא רשות יחיד שאין לרבים לעבור שם, אלא מחמת שהניחו להם מקומות פתוחין לעבור דרך שם, סגי אף בחקק להשלים לעשרה לכותל הרחוק ממנו אף יותר הרבה טפחים. ולא שייך למילף מזה בשאר מניעות, כחוק מלכות כסימני אור אדום ומלת עצור (סטאפ) שיתחשב כמחיצות.

אבל ודאי אם ע"י חוק המלכות וסימני אור אדום ומלת עצור נתמעטו העוברים משיעור ס' ריבוא, אין לו דין רה"ר, מצד שליכא עכ"פ ס' ריבוא עוברין. אבל ברור שהעוברין שובין נתרבו על ידי חוק המלכות וסימנים דאור אדום ועצור, שעל ידי זה ליכא סכנה וגם לא דוחק לעבור, כמו שהיו אילו לא היה חוק המלכות והסימנים. ומניין לנו לומר חידוש כזה שרה"ר הוא דחוקא מקום שהמלכות מניח לחיות הפקר, שיוכל כל אחד לילך ולרוץ כרצונו אף שע"י זיק לחברו. אלא ודאי דהמלכות צריק לסדר איך שילכו האינשי באופן שלא יזיקו, ולא נגרע מחשיבות רה"ר בשביל זה. ומדיני התורה בשביל החיוב דאסור להזיק אסור לאדם לרוץ ברה"ר, וכדומה כל דבר הגורמין להזיק, והתורה מקפדת יותר על האינשי ברה"ר שיהירו בהילוכם וככל מה שעושין ברה"ר, שילכו ויעשו באופן שלא יגרמו הזיקא לאינשי, שבשביל זה איכא מניעה לאינשי שלא יוכלו לילך ברה"ר כרצונם. ובפרט במדבר שכל חניוניהם והליכתם היה על פי ה', והיה רה"ר. וכל אלו המניעות שמונעות הליכות שיכולין להזיק מרבות הליכה דאינשי ולא פוחתות, ואם עוברין ס' ריבוא הוי בדין רה"ר לכו"ע.

7. מחיצות שמכיב לברוקלין, ומה שנחגו לעשות עירובין בכרכים גדולים

ומצד מחיצות סביב ברוקלין כפי הידיעה שעד עתה אינו כן והוא אפשר לברר, וכפ"מ שכתבתי באג"מ (ח"א

הרבות הרחוב זרחות ז"ל הוא רה"י, אלא שכל רה"ר, ה סעף הדברי שריון חובות לצפון, וא אין ים רק ? משה ? דרך ? צניעות שי היו משה, כמקף רחוב הרחוב טמחנה ז שייך ? התון ? הצצים ת, ולא - היינו י עומד אחרים, צים זה בעומד הזכחה ? בעלי בדגלי אשיות - עומד לצידו שה זה זנעשו ? לא ז נגד צשתה ? דלא

א"י"י א"ח ח"ב ח"ק ב
ס' נח

22

סי קל"ט ענף ג' כשאכא ס' ריבוא צריך דלתות אף כשאינו בדין רה"ר, כדבארתי שם באורך.

ומוארשא שעשו שם עירובין, אף שהיה כרך גדול ידוע לפי חשיבות כרכים גדולים שברוסלאנד ופולין, לא היו בה ס' ריבוא ברחובות שהוא רק בעיר שדרים בה ערך. קרוב לשלשת מיליאן נפשות. ובוארשא לא היו שם כל כך אינשי ואף המתצה מזה לא היו שם. ועוברים ושבים ג"כ לא היו כל כך שישלימו המספר. ובשאר הכרכים לא היו עירובין, אלא בחלק קטן בהעיר מקום שדרו שם רוב היהודים ושם לא היו ס' ריבוא. אבל ברוקלין, הא כל חלק חשוב כמו פלעטבוש ובארא פרק וכדומה הם רה"ר בפ"ע, דיש בכל אחד על משך שעוד פחות מ"ב על י"ב מיל ס' ריבוא. שאף אם שייך לחלקם לשני מקומות חלוקין, הוי כל אחד בפני עצמו רה"ר דס' ריבוא.

L

ו. בשיטות הראשונים אם רשות הרבים צריכה שיהיו שעריה מכוונים זה כנגד זה

וענין שערים מפולשין שכתבתי בסיומן ק"מ שאני נבון בעיקר דין זה, שמגולן שצריך שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה, דמ"ל שבדגלי מדבר היו מכוונים. וכתבתי דרש"י עירובין דף ו' ע"ב ד"ה ירושלים, לא כתב אלא שהרה"ר הוא מכוון משער לשער, שא"כ אפשר שהלך בדרך עקלתון. ואף הרא"ש בעירובין שם סימן ח' לא כתב אלא על רה"ר שיהיו מפולש משער לשער, שיש לפרש שיהיה בלא הפסק דבר המבטל מיני רה"ר. וכן הוא הלשון בהגהות מרדכי שבת סימן תס"ז סוף פרק עשירי ואחד עשר, על הרחובות ולא על השערים. והבאתי מהגר"א (או"ח סי' שמ"ה סעיף ו' ד"ה אם הם) שעל מה שאיתא בשו"ע אם הם מפולשים משער לשער, הביא רש"י בעירובין ג"ט ע"ב ד"ה ואין לה, שכ' ולא מפולשת היא, ולא הביא מרש"י שם דף ו' ע"ב שהוכיר מפולש משער לשער משמע שסובר כן, שא"צ שיהיו השערים מכוונים אלא שיהיו שני פתחים כדי שתהיה הרשות מפולשת. והוא הנכון יותר דכן הוא לשון רוב רבותינו הראשונים שהביא הגר"מ קליין שליט"א בהחוברת דקאי על הרה"ר, לשון הסמ"ג (ריש הלכות שבת) והמאירי (עירובין ו' ע"א, ושפתחי שני ראשון מכוונים זה כנגד זה עד שהחבר מצוי להיות בוקעין בהם מפתח זה לפתח זה בלא שום עקום) וראב"יה (הלכות עירובין סי' שע"ט, ורשות הרבים שלהם מכוון ומפולש משער לשער). ובהגמ"ר שם היא תשובה שחתום עליה אלעזר, שהוא הר"א ממיך, שהביא לשון רש"י דירושלים היו רחובות שלה ט"ז אמה ומפולשות משער לשער וס' ריבוא בוקעין בו. ופליג עליו על הא דמצריך ס' ריבוא בוקעין, ומודה דצריך ט"ז אמה ופילוש, א"כ הוא על שהרחובות דט"ז אמה היו מפולשות משער לשער, ולא הוכיר שיהיו השערים

מכוונים. ורבינו ירוחם בנתיב י"ב ח"ד כתחילתו כתב, וכן מבואות המפולשות מן העיר והולכים כולם, כלומר פתוחין כולם, לפלטיא. משמע כמפורש שליכא חילוק איך הוא פתיחתו לפלטיא. ובכל אופן הם רה"ר, אף שאין הפתיחות זו כנגד זו. וכן בטור סימן שמ"ה, ובש"ע סעיף ז, נאמר מפולשות על הרחובות ולא על השערים שיהיו מכוונים. וכן ברוקח סימן קע"ה כתב ג"כ על הרה"ר שצריך שיהא מכוון משער לשער (שם איתא רשות הרבים שהוא י"ז אמה המפולש מ' צדדין, ומצויין שם ס' ריבוא ואין שם חומה, או מכוון משער לשער, צריך דלת מכאן ודלת מכאן. והמשמעות עוד יותר כדברי מרן זצ"ל וכפי שביאר להלן באות ו' שדווקא בעיר מוקפת חומה צריך שהשערים יהיו מכוונים) ולא על השערים. וכן בספר התרומה פרק במה אשה סימן רל"ט, ג"כ כתב מפולש משער לשער על הרה"ר. וכן בספר המאורות וההשלמה שבת דף ו' נאמר מפולשין רק על המבואות, וגם הם לא העתיקו אלא לשון הגמ' בהבחייתא ולא היה שייך כלל להביא אותם. וכן בר"ך על הרי"ף שבת ריש פרק במה אשה (דף כו ע"א מדפי הרי"ף ד"ה אבל קשה) איתא רק מבואות מפולשין.

ולא ראיתי מכל רבותינו הראשונים שהביא שיכתבו שמפולשין הוא שיהיו השערים מכוונים, בשום ראשון שהביא. אלא רק באו"ז עירובין סימן קס"ד שכתב עיר של יחיד שאין רה"ר עוברת בתוכה שאין פתיחה מכוונת זה כנגד זה כגון דגלי מדבר. ולכן כתבתי שאני נבון בעיקר דין זה שהמ"א מפרש זה על לשון השי"ע, דבשביל שמצא כן רק בלשון הרמב"ן במק"א במלחמות עירובין דף כ"ב ע"א (ו' ע"א מדפי הרי"ף). ואף שנוסף גם האו"ז, אין לומר כן, דאדרבה היה יותר נוטה לומר שכל רבותינו שלא הזכירו לשון זה פליגי, ולכן קשה להקל בשביל זה.

ז. ביאור ברעת רש"י, שדווקא בעיר מוקפת חומה צריך שהשערים יהיו מכוונים זה כנגד זה.

אך באמת איתא פעם חד ברש"י שכתב דצריך שיהיו השערים מכוונים. דכתב בעירובין דף ו' ע"ב על הא דאמר עולא הני אבולי דמחוזא אלמלא דלתותיהן ננעלות בלילה חייבין עליהן משום רה"ר, שהיו שערי העיר מכוונים זה כנגד זה והיו בה ס' ריבוא. ומוכרחין לומר שהוא תרי לישני ברש"י. ונמצא שנוסף לנו לשון אחד ברש"י דסובר ג"כ כרמב"ן במלחמות והאו"ז, אבל עכ"פ הוא עדיין מיעוט גדול לגבי כמה רבוחא שמשמע דאין צורך לזה. והנה ברש"י עירובין דף ו' ע"א ד"ה רה"ר, כתב משמע רחב שש עשרה אמה ועיר שמצויין בה שישים ריבוא ואין בה חומה או שהיה רה"ר שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר. אבל חיבת או הוא מוקף בחצאי עיגול שהוא סימן

שתוכה זו צריך למחוק. אבל ברא"ש סימן ח בהערתו לשון רש"י, שא"כ ודאי יש לגרוס: אך שאיזה חכם מדעת עצמו הקיף בעיגולין לס שהיה סבור שאי אפשר לגרוס כן, משום של מוכן איזה חילוק איכא.

אכל האמת שהוא לשון רש"י כדחזינן והטעם שרש"י סובר שחידוש זה שרה"ר ה' ולא באופן מעוקם ועקלתון, הוא רק כשיש לו כל סביבותיה שהיא עיר סגורה שיוצאין רק ז' הפתוחין. דכן נחשב שהיו ישראל במדב הקיפום. והענינים, מאחר שהקיפם הקבי"ה בחשיבות מחיצה גמורה, שהרי היתה ע' ממחיצות של חומת אבנים ומחיצות של בר צריכים ורוצים לצאת, הוי יכולים לצאת והיה שיוצאין דרך פתחים. וזה היה אפשר מכל ו נמצא הרוצה לצאת. שא"כ נמצא שהיו שעו ממש זה כנגד זה, ופתוחים תמיד, ומחמת זה רה"ר אף שהיו מחיצות. וילפינן מזה דעיר נ נעשית רה"ר כשהשערים הם מכוונים. אבל מוקפת חומה אין למילף מדגלי מדבר, שהיו

ולכן כשיש בעיר ס' ריבוא, שו שמחשיב לרה"ר, הוא בדין רה"ר בכל א לצאת. משום דרק כשאכא מחיצות שהוא לרה"ר, שהוא בדין רשות היחיד אף כשאכא בלא מספר, שצריך שיתבטלו המחיצות, לא שערים הפתוחין אלא כשהן מפולשין וגם כנגד זה. אבל בעיר שאינה מוקפת, ר לחשיבות רשות היחיד, סגי לחשיבות ר במספר האינשי דס' ריבוא ומדת ט"ז אמו שהיציאה מהעיר אינו מכוון וגם אינו מפול בטעם רש"י לגירסתנו שהוא גירסת הר' (ועי' לעיל סוף אות ו', במה שהובא מס' וא"כ בברוקלין ובכל הערים דבכ שאין להם חומה, ומכל רחוב אפשר לצאת היציאה מהעיר מפולשת כלל, לא על הרח השערים איך שנפרש בכונת רש"י, וכן הרא"ש. וא"כ אף לרש"י דאבולי דמחו השערים שהיו מכוונים, וכן הרמב"ן והא דבעינן שיהיו השערים מכוונים, הוא רק נ חומה שיוצאין דווקא דרך הפתחים. אבל שאין להם חומה אין צורך שהיציאה תהא כל הערים רשות הרבים להאינן מצריכ ולהמצריכין ס' ריבוא הערים הגדולים ריבוא הוי רה"ר אף כשליכא כלל יציאה